

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
закладом освіти

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
ФОРМУВАННЯ УСНОГО МОВЛЕННЯ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ
РІДНОЇ МОВИ

ДОКТОР КЛАРА СТЕПАНІВНА

Студентка II-го курсу

Освітня програма: Початкова освіта

Спеціальність: 013 Початкова освіта

Рівень вищої освіти: магістр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол № _____ / 202_

Науковий керівник:

Депчинська Іветта Аттілівна

(кандидат пед. наук, доцент)

Завідувач кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
закладом освіти:

Біда Олена Анатоліївна

(доктор педагогічних наук, професор)

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 202_

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II**

**Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
закладом освіти**

**Кваліфікаційна робота
ФОРМУВАННЯ УСНОГО МОВЛЕННЯ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ
РІДНОЇ МОВИ**

Рівень вищої освіти: магістр

Виконавець: студентка II-го курсу
ДОКТОР КЛАРА СТЕПАНІВНА

освітня програма: Початкова освіта
спеціальність 013 Початкова освіта

Науковий керівник: **Депчинська Іветта Аттілівна**
(кандидат пед. наук, доцент)

Рецензент: **Кучай Тетяна Петрівна**
(доктор пед. наук, професор)

Берегове
2025

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatási Intézményvezetés Tanszék

AZ ÉLŐBESZÉD FEJLESZTÉSE ANYANYELV ÓRÁKON

Magiszteri dolgozat

Készítette: Doktor Klára

II. évfolyamos tanító

szakos hallgató

Témavezető: Depcsinszka Ivetta

(a ped. tudományok kandidátusa, főiskolai docens)

Recenzens: Kucsáj Tetjana

(a pedagógia tudományok doktora, professzor)

ЗМІСТ

Вступ	6
I. УСНЕ МОВЛЕННЯ.....	8
1.1. Поняття живого мовлення	8
1.2. Словниковий запас	9
1.3. Характеристика усного та писемного мовлення	10
1.4. Роль невербальних засобів спілкування у сприйнятті та розумінні усного мовлення	13
II. РОЗВИТОК І ПРОБЛЕМИ МОВЛЕННЯ	16
2.1. Розвиток і вдосконалення мовлення	16
2.2. Функціональна роль мови у розвитку особистості.....	19
2.3. Захворювання та проблеми мовленнєвого розвитку.....	20
2.4. Роль батьків у розвитку мовлення	20
III. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	22
3.1. Загальноприйняті інструменти оцінювання мовленнєвих навичок.....	22
3.2. Цілі та методи дослідження	23
3.3. Знайомство з умовами дослідження та учасниками.....	26
IV. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ.....	30
4.1. Результати та аналіз вимірювання	30
Висновок.....	43
Резюме	45
Список літератури.....	47
Додатки	

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés.....	6
I. AZ ÉLŐBESZÉD.....	8
1.1. Az élőbeszéd fogalma.....	8
1.2. A szókincs	9
1.3. A szóbeli és írásbeli beszéd jellemzése	10
1.4. A nem-verbális kommunikációs eszközök szerepe a szóbeli beszéd észlelésében és megértésében	13
II. A BESZÉD FEJLŐDÉSE ÉS PROBLÉMÁI	16
2.1. A beszéd fejlődése és fejlesztése	16
2.2. A nyelv funkcionális szerepe a személyiség fejlődésében	19
2.3. Betegségek, problémák a beszédfejlesztésben	20
2.4. A szülők szerepe a beszéd fejlesztésében	20
III. ANYAG ÉS MÓDSZER	22
3.1. Elterjedt mérőeszközök a készségek vizsgálatára	22
3.2. A kutatói munka célja és módszere	23
3.3. A kutatási helyszín és a résztvevők bemutatása	26
IV. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉS.....	30
4.1. A mérés eredménye és elemzése	30
Összefoglalás	43
Rezümé	45
Hivatkozott irodalom	47
Mellékletek	

BEVEZETÉS

A gyermekek úgy kerülnek az iskolába, hogy valamilyen szinten már elsajátították a saját anyanyelvüket, és képesek a velük egykorú gyermekekkel és a felnőttekkel megértetni saját gondolataikat és érzéseiket. Ezt a magukkal hozott nyelvhasználatot vagyis az előbeszédet az iskolákban az anyanyelv órákon egy magasabb, tudatosabb szintre kell léptetni. Továbbá vannak olyan gyermekek akik ezekbe a magyar tannyelvű iskolákba úgy lépnek be hogy az anyanyelv óra nem teljes mértékben az anyanyelvük. Ezért szakdolgozatom témájaként az előbeszéd megfigyelését és fejlesztését választottam anyanyelv órákon.

A diplomamunkám célja, hogy elemezze a két különböző magyartannyelvű iskola kisiskolásainak szóbeli beszédének fejlettségét, továbbá az anyanyelvórákon történő formálásának problémáját, és az előbeszéd fejlesztési területeit, lehetőségeit az anyanyelvi órákon. Az előbeszéd fejlesztése az anyanyelvi nevelés egyik alapvető feladata az anyanyelvi órákon. Továbbá az oktatás és a nevelés egyik legfontosabb célja az, hogy a szükséges képességeket kialakítson és fejlesszen a sikeres anyanyelvi kommunikáció megalapozásához. A nyelvi és kommunikációs képességek megfelelő működése elősegíti a nyelvi jelrendszer felfogását, tárolását, értelmezését és majd alkalmazását is. Mindez befolyásolja az iskolai, majd társadalmi érvényesülésüket, a sikerességüket, a gyermekek önbecsülését és elégedettségét.

A dolgozatom kutatási kérdések és hipotézisek köré épül fel. Milyen módszerek járulnak hozzá a gyermekek nyelvi és kommunikációs képességének a fejlesztéséhez? Milyen problémákkal találkozhat a tanár a módszer alkalmazása közben? És milyen nehézségei és problémái lehetnek a gyermeknek az előbeszédhez szükséges alapvető megalapozás közben? Mennyire különbözik az anyanyelv óra magyar és ukrán gyermek számára? A kutatással kapcsolatos hipotézisem a következő volt: a tanulók beszédfejlettsége a két iskolában különbözik, továbbá a megfelelő módszer használata során fejlődik a gyermekek beszédfejlettsége, a magyar közösségben jobb az ukrán gyermekek szókincse mint tiszta ukrán környezetben.

A kutatás során a problémák megoldása érdekében a következő elméleti és empirikus kutatási módszereket alkalmaztuk: a gyerekek képességeinek felmérése és összehasonlítása, az oktatási folyamat megfigyelése, órák levezetése különböző módszerek beiktatásával, az általános iskolások ismereteinek, készségeinek és képességeinek szóbeli szövegek építésére vonatkozó szekciói, a modern programok elemzése a vizsgálat keretében.

Az egyik ilyen technológia a történetmesélés, a hallgatóság befolyásolására szolgáló történetek megkomponálásának művészete, amely a pedagógiában az 1990-es években jelent meg. Úgy tartják, hogy a történetmesélést David Armstrong alapította. Armstrong MBSA (Managing by Storying Around) elmélete a történeten keresztül történő vezetésről szól. Ezen elmélet szerint az emberek nem akarnak elmerülni az utasításokban és a formális nyelvezetben, hanem mindig készek elolvasni történeteket arról, hogy mások hogyan oldottak meg konkrét feladatokat és hogyan küzdötték le a problémákat a munkájuk során. Egyszerűen a lényege: "Ha be akarod mutatni magadat vagy egy ötletet, cselekvésre akarod ösztönözni az embereket, vagy tudást akarsz átadni, mesélj egy történetet".

A hazai kutatók közül kiemelhetjük Буш Г., Гумбольдт В., Земська Е.В., Кожин А.Н., Крилова О.А., Одинцов В.В., Ладиженская Т.А. munkáit akik az élőbeszéd fogalmával rendszerezésével foglalkoztak.

Dolgozatomban három fő részt különítettem el.

Az első fejezetben az élőbeszéd fogalmával foglalkoztam. Kitérek a szóbeli beszéd jellemzésére és azok fejlesztési lehetőségeire. Megismerkedtem a verbális és nemverbális kommunikációs eszközök szerepével a szóbeli beszéd észlelésének és megértésének folyamatában. A nyelv funkcionális szerepével foglalkoztam a személyiség fejlődését figyelembe véve. Továbbá a szülők szerepe a szóbeli beszéd fejlesztésében. Végül kitértem néhány fellépő betegségekre és problémára a beszédfejlesztés során.

A második fejezetben kutatási módszert részleteztem, majd pedig bemutattam a kutatás helyszíneit és résztvevőit.

A harmadik fejezetben tesztek segítségével végeztem el a felmérést, majd ezek összesítését és elemzését részleteztem. A kutatásom helyszínei a Beregrákosi Gimnázium és a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolája.

Fontos, hogy a tanulóknak formáljuk az anyanyelv iránti pozitív hozzáállást, attitűdöt. Ki kell alakítanunk a magabiztos megszólalást a nyilvánosság előtt. Törekedni kell az esztétikus kifejezőmódra, a helyes szó- és nyelvhasználat mellett.

A munka összesít különböző módszereket az élőbeszéd felmérésére és fejlesztésére. Amely több más tanár és diák számára megfelelő anyagnak szolgálhat saját munkája körében.

I. AZ ÉLŐBESZÉD

A diplomamunka aktualizálása az Új Ukrán Iskola feladatainak fontosságával függ össze, amely jelentősen növeli a kommunikáció szerepét, hangsúlyozza a kulcs- és kommunikációs kompetenciák kialakítását, valamint az általános iskolások nyelvi felkészültségét a rendszerelvű tanulásra. A szóbeli beszéd, mint a beszédtevékenység egyik típusának fejlesztésének problémája jelentős figyelmet kap több neves személy munkáiban.

A tudósok egyöntetű véleménye szerint a nyelv az emberi halláskultúra fontos összetevőjeként a kommunikáció és a pszichére gyakorolt hatás eszköze. Ezért fontos, hogy olyan speciális technológiákat fejlesszünk ki, amelyek lehetővé teszik számunkra, hogy beszéljünk és hallgassunk.

Az egyik ilyen technológia a történetmesélés, a hallgatóság befolyásolására szolgáló történetek megkomponálásának művészete, amely a pedagógiában az 1990-es években jelent meg. Úgy tartják, hogy a történetmesélést David Armstrong alapította. Armstrong MBSA (Managing by Storying Around) elmélete a történeten keresztül történő vezetésről szól. Ezen elmélet szerint az emberek nem akarnak elmerülni az utasításokban és a formális nyelvezetben, hanem mindig készek elolvasni történeteket arról, hogy mások hogyan oldottak meg konkrét feladatokat és hogyan küzdötték le a problémákat a munkájuk során. Egyszerűen a lényege: "Ha be akarod mutatni magadat vagy egy ötletet, cselekvésre akarod ösztönözni az embereket, vagy tudást akarsz átadni, mesélj egy történetet".

1.1. Az élőbeszéd fogalma

A kommunikáció egy emberi cselekvés, melyben elsősorban a gondolkodásnak, a döntéshozatal képességének és az emlékezésnek az eszközi révén, a nyelv a segítségével jön létre. Beszédünkkel gondolkozunk, közvetítjük gondolatainkat másokkal, szerzünk tapasztalatokat, gondolatokat közvetítünk egymással, más emberek gondolatait megértjük, hatunk egymásra, és mások hatnak ránk. A világon minden ember és emberi társadalom beszél, viszont a beszéd különböző kisebb-nagyobb részben.

A beszédtevékenységnek három alkotórészét különböztetjük meg: a beszélő vagy adó, a hallgató vagy vevő és a beszéd témája. Mindhárom alkotóelemhez különböző feladatok tartoznak, mely végeredményeként alakul ki a kommunikáció. Az adó vagy beszélő feladata a kifejezés, a vevőre vagy hallgatóra a hatásgyakorlás irányul, a beszéd tárgyának a tájékoztatás és szemléltetés a feladata (DEME, 1987).

A beszéd eredménye és követelménye is az ember társadalomba integrálódásának. A kommunikáció külső vagy belső impulzusokra való hangos, szóbeli visszajelzés. Célja és funkciója megegyezik – ez egy belső jelentés szóbeli kifejezése, más emberek tájékoztatása, továbbá hatás mások elképzeléseire és tevékenységeire. A kommunikáció mindig egy személy cselekvése, vagyis egy fizikai tevékenység, amely valamilyen hangadással történik. Az általános iskola alsó tagozatának legfontosabb feladata a képességek készség szintjévé formálása, a tanulók beszédképességének a fejlesztése is elengedhetetlen. A magyar értelmező kéziszótár a következőképpen magyarázza a beszédképesség fogalmát: „valakinek az a képessége, tehetsége, hogy könnyen, folyamatosan, értelmesen tud beszélni” (BÁRCZI-ORSZÁGH, 1972; DR. SZIRMAY, 1970).

A beszéd céltudatos emberi viselkedés. A beszélő céljának kialakulása általános tájékozódási folyamatokkal kezdődik, és a közlendő kifejező anticipációjával (kommunikációs szándék) végződik. A beszédben a beszélő mindig személyiségként nyilatkozik meg, a világérzékelés és a nyelvi kompetencia eredendő egyéni sajátosságaival. A nyelvi kommunikáció szükséges feltétele a címzett és a címzett(ek) kommunikatív érdekeltsége, amely meghatározza a kommunikáció fő elvét - a résztvevők paritását, függetlenül a szociokulturális jellemzőktől és a pszichológiai szerepektől (ЗЕМЦЬКА, 1988).

1.2. A szókincs

A szókincsbővítés szorosan kapcsolódik a kognitív műveletekhez mint például analízis, kategorizálás, szintézis, analógiás gondolkodás, megkülönböztetés, egyeztetés. A nyelvtanilag pontosabb, helyesebb, gazdagabb szókinccsel rendelkező gyermek gondolkodása is fejlettebb és árnyaltabb. A gyermekek aktív és passzív szókincsét egyenlően fontos gyarapítani. A passzív szókincs fejlesztésekor az a cél, hogy a gyermek elsajátítsa a szó jelentését. Az aktív szókinccsnél pedig az, hogy alkalmazza, használja a szavakat (TANCZ, 2011).

A *Szólánc játék* a logikus gondolkodás, kategorizálás, szerialitás, szókincsbővítés, kreativitás fejlesztésére szolgál. A szóláncjátékoknak sok változata van. Mindegyik lényege az, hogy mindenkinek egy szót kell mondania vagy írnia bizonyos szabály szerint. Játék játszható hangok vagy betűk helyett szótagokkal is. Ezt a játékot minden korosztály játszhatja, csak alkalmazásában figyelembe kell venni a gyermekek tudásszintjét és a játék nehézségi fokát (TANCZ, 2011).

A *Mire gondolok, ha azt mondom...? játék* fejlesztési területei a hallási differenciálás, logikus gondolkodás, szókincsbővítés, kreativitás. Ebben a játékban a

mássalhangzókat csak önmagukban hangoztatjuk. A szó kitalálását segíteni lehet azzal, hogy a legfontosabb ismertetőjegyeket is elmodjuk. Ez a játék második osztálytól javasolt (TANCZ, 2011).

A *Szóban szó (egyéni, csoportos) játék* fejleszti a logikus gondolkodást, analízist, szóelemekre bontást. A játék során a hosszabb szavakban további elbújt szavakat kell keresni. Kisebb gyerekekkel eleinte papírcsíkokra leírjuk a szavakat, kihúznak egyet, olvashatják, nézhetik a szavakat. Ez a harmadik osztálytól javasolt játék (TANCZ, 2011).

Az *Előlről is – hátulról is (egyéni, csoportos) játék* a logikus gondolkodást, analízis-szintézist, szerialitást, szókincsbővítést fejleszti. A játék során összetett szavakat kell kitalálni az előtag és az utótag körülírásával. A pedagógus vagy egy tulajdonságot, vagy egy gyűjtőfogalmat ad meg. Ha a játék kezdetben nehéznek bizonyul, akkor érdemes néhány szóval jellemezni a kitalálandó szót is. A játék harmadik osztály végétől, de inkább negyedik osztálytól javasolt, ekkortól a gyerekek már tisztában vannak az összetett szavak szerkezetével (TANCZ, 2011).

Szókincsfelmérés: A ma használatos szókincstesztnek elsődleges célja nem az egy adott életkorban használt lexikai egységek becslése, hanem az adott teszt sztenderd értékéhez való viszonyítás, amelynek célja a nem megfelelően teljesítő gyermekek korai kiszűrése. Az alábbiakban összegyűjtöttük azokat a legismertebb magyar nyelvű pedagógiai, gyógypedagógiai és pszichológiai teszteket, amelyek eredményei alapján következtetéseket vonhatunk le a gyermekek, a tanulók szókincsének a nagyságával, szerveződésével kapcsolatban. Ezek a tesztek nem igazodnak a tankönyvek által használt szókincshez ugyan, de rámutatnak azokra a jelentősebb hiányokra, amelyek alapján elkezdődhet a gyermekek célzott megsegítése. Az ezekben a tesztekben található feladattípusokat a fejlesztésben is gyakorta használják, ezért mélyebb megismerésük olyan ismerettel gazdagíthatja a tudást, amellyel a fejlesztő munka tudatossá, rendszerszerűen tervezetté alakítható. A működési mechanizmusok megértése, a fokozatosság, az egymásra épülések átlátása, az adekvát fejlesztő stratégiák kialakítása az alapja a hatékony és valóban eredményes fejlesztő munkának (JUHÁSZ-RADICS, 2019).

1.3. A szóbeli és írásbeli beszéd jellemzése

A szóbeli beszéd a nyelvi létezés legfontosabb formája, mint kommunikációs eszköz; sokrétű szerkezeti és kommunikációs sajátosságokkal, az írott beszédhez képest sajátos sajátosságokkal rendelkezik, és sokféleképpen működik életünk minden területén.

A nemzeti nyelv fejlődése az irodalmi nyelv szóbeli formájának és köznyelvi stílusának fokozatos kialakulásához vezetett.

A szóbeli beszéd a nyelvi megvalósulás legfontosabb formája, amely a „beszéd”, azaz a beszélgetőpartner, agitátor, propagandista, előadó, szónok és más, a társadalmi gyakorlat kommunikációs igényeit kielégítő személykategóriák kommunikációs tevékenységéből eredő beszédaktus. A szóbeli beszéd a nyelvi anyagnak a nyelvi mechanizmus működése során keletkező hangváltozatoként jelenik meg számunkra, ezt a beszédet a hallószervek azonnal, közvetlenül érzékelik, „beszédként” létezik a benne rejlő dallammal, ritmussal, intonációval. Ezt a fajta beszédmegvalósulást a kifejezőerő jellemzi, amely azoknak a szituációs mozzanatoknak a terméke, amelyek a beszédtevékenység tárgyában rejlő reprezentáció reprodukálásában fontos szerepet játszanak az informatív tartalom és az érzelmi, értékelő jelentőség közvetítésében (КОЖИН et al., 1982).

A nyelv szóbeli és írásbeli formái különböző anyagi alapokon nyugszanak: a szóbeli beszédben a levegő mozgó rétegei (hangok), az írott nyelvben pedig a festék (betűk). Humboldt tehát a nyelvtanuláshoz nélkülözhetetlen jelenségek két csoportját jegyezte fel. Ezek a hangforma és annak használata tárgyak megjelölésére és gondolatok összekapcsolására: „A nyelv igazi anyaga egyrészt a hang általában, másrészt a fogalom kialakulását megelőző érzéki benyomások és a szellem önkéntelen mozdulatainak összessége, amelyek a nyelv révén valósulnak meg”. Ez a különbség a szóbeli beszéd gazdag intonációs lehetőségeivel és ezek hiányával függ össze az írott nyelvben. Az intonációt a nyelv dallama, a logikai hangsúly helye (a mondat elején vagy közepén, a mondat végén), annak erőssége, az intenzitás változása (hangerősség), a kiejtés tisztaságának mértéke, illetve a szünetek megléte vagy hiánya hozza létre. A szóbeli beszédben az intonáció a jelentés közvetítésének nyelvi eszköze. Az emberi hang intonációjában az érzések, belső tapasztalatok, szándékok és hangulatok minden összetettsége, finomsága és változatossága kifejeződik. Az írott nyelvben az intonáció soha nem lehet az egyetlen vagy akár a fő eszköze bármilyen jelentés kifejezésére, mert az írott nyelvben az intonáció másodlagos, és mindig az olvasó választásának eredménye (ГУМБОЛЬДТ, 1984).

Az írott jelek nyelve a tényleges nyelven, a beszéd nyelvén alapul. Az írott forma használata lehetőséget jelent a nyelv átgondolására, a mondatok átstrukturálására, a szavak helyettesítésére, hosszas keresgélésre, sőt szótárak és szakkönyvek segítségére is (ЛАДИЖЕНСКАЯ, 1975).

A nyelv szóbeli formája mindezt kizárja. A szóbeli beszédet azonnal, a beszéd folyamatával egyidejűleg kell érzékelni. Ez a szóbeli beszéd észlelésének törvénye. Az

ismert modern metodológus, T. A. Ladyzhenskaya a szóbeli és az írott nyelv közötti 4 különbség egyikeként rámutat arra, hogy „a beszélő teljes egészében beszél, és csak azt javítja ki, amit a beszéd során észrevesz. Az író visszatérhet ahhoz, amit leírt, sokszor javíthat rajta? A beszélő mintha egyfajta időzavarban lenne: nincs ideje átgondolni egy-egy mondatot, egyszerre kell gondolkodnia és beszélnie. Ehhez társul a szóbeli beszédre jellemző jelenségek sora: kisebb lexikális pontosság, a mondatok és a mondatok hosszának és összetettségének szintaktikai korlátai, a részes- és tagmondatok hiánya, az írott nyelvben szokatlan szerkezetek, szünetkitöltők, valamint a beszédhibák megjelenése (ЛАДИЖЕНСКАЯ, 1975).

E. A. Zemszkaja „A városi szóbeli beszéd és tanulmányozásának feladatai” című cikkében különbséget tesz a tömeges és a kollektív nyilvános beszéd között: „A nyilvános kommunikáció 2 alfajra osztható: tömeges (rádió, televízió stb.) és kollektív (előadás, beszámoló, beszéd egy gyűlésen stb.). A fő különbség közöttük a következő: a tömegkommunikációban nincs visszacsatolás a beszélő és a hallgatók között, ami kizárja a beszélőt abból a lehetőségből, hogy megismerje a hallgatóság reakcióját, és reagáljon rá.” (ЗЕМСЬКА, 1988; Ладиженская Т.А.).

Heinrich Busch helyesen jegyzi meg: „A kommunikáció közvetíthető nyelvi és nyelven kívüli képviselőkön keresztül”. De ő a nyelven kívüli tényezőt tartja a legfontosabbnak (БУШ, 1985).

A hazai nyelvészek ezzel szemben a második utat tartják racionálisnak, helyesnek és jelenleg az egyetlen lehetségesnek, mert a beszélt nyelv sajátosságait nem lehet megállapítani a nyelven kívüli adatok - a beszélő által elmondottak és a szituáció összefoglalása - tanulmányozása nélkül.

Martin Buber koncepciója szerint az Én - TE dialogikus kapcsolat általános nyelven kívüli jellemzői, függetlenül megnyilvánulásuk szférájától, a következők

- a) a dialogikus kapcsolat teljes szimmetriája;
- b) a dialogikus reláció közvetlensége, mint annak a lehetőségnek a tagadása, hogy bármilyen állítólagos primordiális tárgyi relációnak alárendeljék;
- c) a dialogikus reláció kizárólagossága, egyedisége, egyedisége;
- d) lényegi dialogikus viszony csak a szembenálló partnerek közötti köztes szférában;
- e) esszenciális dialógusviszonyok csak a jelen időben;
- f) a személyközi párbeszédes viszony instabilitása, kötelező átalakulása az Én - IT típusú szubjektum - objektum viszonyra;

g) a dialógusviszony kialakulásának spontaneitása (BUBER, 1999).

Ezek a jellemzők megegyeznek a hazai nyelvészek által azonosított nyelveken kívüli feltételekkel. Így E. A. Zemszkaja a beszélt nyelv használatának nyelven kívüli helyzetének 3 jellemzőjét azonosítja:

- 1) a beszédaktus előkészítetlensége;
- 2) a beszélők személyes részvétele a beszédaktusban;
- 3) a beszédaktus könnyedsége (ЗЕМСКАЯ, 1988).

A szituáció e három jellemzője és a beszélt nyelv megnyilvánulása között oksági kapcsolat áll fenn, és a szituáció e három jellemzőjének jelenléte szükséges és elégséges a beszélt nyelv megvalósulásához (ЗЕМСКАЯ, 1988).

Heinrich Busch munkájában helyesen azonosítja a nem verbális kommunikációs eszközök szerepét a párbeszédben: „A dialógus nyelvészeti és irodalomtudományi problémáit vizsgálva kiderül, hogy a dialógus a szóbeli vagy újságírói beszéd, vagyis a nyelvi kommunikáció egyik formája. Léteznek nyelven kívüli kommunikációs módszerek is (gesztusok, arckifejezés, tánc, ritmus)” (БУШ, 1985).

1.4. A nem-verbális kommunikációs eszközök szerepe a szóbeli beszéd észlelésében és megértésében

A nem verbális eszközök szabályozhatják a verbális kommunikációt. Például a mondat: „Kezdj el beszélni” helyettesíthető a következő gesztusokkal: bólintás a fejjel fentről lefelé; könyökben behajlított kar, a beszélgetőpartner felé fordulva, tenyérrel felfelé, barátságosan a beszélgetőpartner szemébe nézve. „Beszéljen tovább” - a tenyérrel felfelé tartott kéz az óramutató járásával megegyező irányú körkörös mozdulatot tesz, »hagyja abba a beszédet« - a tenyérrel lefelé tartott kéz egy függőleges mozdulatot tesz (КУЖЕЛЬ, 2015).

A nem verbális jelzések jobban memorizálják a szavakat, kifejezéseket és verseket, és segítenek a lexikális elemek emlékezetből történő felidézésében. Ez azzal magyarázható, hogy a memorizálásban nemcsak az auditív, hanem a vizuális és a motoros csatornák is részt vesznek: artikuláció, ritmus, gesztusok, testmozgások, ami jelentősen hozzájárul a hosszú távú emlékezethez (БАПТАШЕВА, 2004).

Hogyan lehet például könnyen megjegyezni a „kommunikáció” meghatározását a nonverbális jelek segítségével: „A kommunikáció két vagy több ember interakciója információcsere céljából a nyelv és más jelrendszerek segítségével” (ПЕРЕДОН, 2018).

A nem-verbális eszközök másik fontos funkciója az érzelmi funkció. Ha a szavakat tények közvetítésére használjuk, akkor a nem verbális eszköz információkat hordoz a tények

értékeléséről és a beszélgetőpartnerhez való hozzáállásunkról. Az érzelmeket, amelyek nagyon sokfélék, nehéz szavakkal leírni. Egy írott szövegben egy érzelm leírása több mint egy tucatnyi szóból és mondatból állhat. A nem-verbális jelek egy másodperc alatt kifejezhetik ezt az érzelmet. A nem verbális jelek funkciói, szerepük, céljuk az emberi kommunikációban.

A szociálpszichológiai kutatásokban a nem-verbális kommunikációs eszközök különböző osztályozásait dolgozták ki. A nem-verbális eszközök egyik első osztályozását Dieter Wunderlich javasolta. Ő a nonverbális kommunikációs eszközök két csoportját azonosította: 1) paralingvisztikai - a verbális beszédet kísérő nem verbális eszközök (hangerő, intonáció); 2) más nem-verbális módok, amelyek a kommunikációt kísérik: kommunikatív motorikus készségek (gesztusok, motorikus készségek, testmozgások, amelyek bizonyos funkciókat látnak el a kommunikációban); természetes és biológiai késztetés (sóhajok, könnyek, nevetés, köhögés); külső arcuatteremtő eszközök (kozmetika, öltözködés) (МАРТИНОВА, 2004).

Figyelemre méltó az Inna Kovalynska által javasolt osztályozás. A szerző az osztályozás következő összetevőit határozza meg: 1) konduktív megjelenítő rendszerek (akusztikus, optikai, taktilis és kinezetikus, szagló); 2) kinetikus struktúra, amely a fő tulajdonságot hozza létre, a nonverbális viselkedés - a mozgás; extralingvisztikai struktúra, amely figyelembe veszi a szünetek bevonását a beszédbe, valamint a személy pszichofiziológiai megnyilvánulásait, például sírás, köhögés, nevetés, sóhaj, suttogás stb; prozódiai struktúra, amely magában foglalja a hangmagasság, a hangszín, az időtartam, a hangerősség, az akcentus és a hangszín jelenségeit; tapintási struktúra, amelynek elemei a fizikai érintkezés és a test térben való elhelyezkedése; 3) alstruktúrák: kifejezés, szemkontaktus, statikus és dinamikus érintés; 4) összetevői: kifejező mozdulatok, fiziognómia; 5) elemek: testtartás, gesztus, arckifejezés, kopogtatás, taps stb (КАПИШОВ, 2019).

Sz. Szafarjan számos szemiotikai mű szerzője, és a nem-verbális kommunikációt „tíz különálló tudományként” említi: paralingvisztika (a nem verbális kommunikáció hangkódjainak tudománya), kinézika (a gesztusok és gesztusmozgások, gesztusfolyamatok és gesztusrendszerek tudománya), haptika (az érintés nyelvének és a tapintásos kommunikációnak a tudománya), auszkultáció (a hangok auditív érzékelésének tudománya, az emberek auditív viselkedése a kommunikáció során), szemmozgás (a szem nyelvének és az emberek vizuális viselkedésének tudománya a kommunikáció során), gasztika (az ételek és italok, az étkezés, a főzetek és a finomságok kulturális és kommunikációs funkcióinak

tudománya), szaglás (a szagok nyelvének, a szagok által közvetített jelentéseknek és a szagok kommunikációban betöltött szerepének tudománya), proxemika (a kommunikációs tér, annak felépítésének és funkcióinak tudománya), kronémika (a kommunikációs idő tudománya, annak szerkezeti, szemiotikai és kulturális funkciói), rendszertan (az emberek által a világuk körül használt tárgyrendszerek tudománya, az e tárgyak által a kommunikáció során kifejezett funkciók és jelentések) (САФАРЯН, 2014).

A szóbeli beszéd hallgatása (érzékelése és megértése) megköveteli a nyelvi és a nyelven kívüli nehézségek figyelembevételét:

- a nyelvi formával, az üzenet kifejezőeszközeivel kapcsolatban (ezek előfordulását befolyásolja az üzenetben jelen lévő ismeretlen nyelvi anyag és az ismert, de nehezen hallható hanganyag);

- a kommunikációs formák (monologikus vagy dialogikus) észlelésével kapcsolatosak; a hanganyag hangereje; a meghatározott dinamikai jellemzők: a beszélő hangjának tempója, erőssége, hangmagassága és hangszíne, ami a különböző hangokhoz való alkalmazkodás szükségességét okozza;

- a „gépi beszéd” (hangfelvételek, rádió- és televíziós adások) érzékelését nehezíti, hogy a beszélgetőpartner nem látható, aki szükség esetén átfogalmazhatja az elhangzottakat, elmagyarázhatja a jelentést, vagy kifejező gesztusokkal és arckifejezésekkel segíthet;

- az üzenet tartalmának szemantikai szervezésével kapcsolatos nehézségek (a hallgatónak világosan tudnia kell, hogy miért van szüksége a felkínált információra);

- az információ egyszeri bemutatása, amely nem teszi lehetővé a hallgató számára a visszamenőleges elemzést, és megköveteli, hogy a hallgató gyorsan, szinte egyszerre értse meg a jelentést (Цінько, 2017).

II. A BESZÉD FEJLŐDÉSE ÉS PROBLÉMÁI

2.1. A beszéd fejlődése és fejlesztése

Bácsi János és Bagi Bernadett (2022) elképzelése szerint, egy komplex foglalkozás keretében a következő fejlesztési területeket kell érinteni: hallás, mozgás, ritmus, taktilitás, emlékezet (memóriák), gondolkodás, képzelet, beszéd, kommunikáció. Munkájukban erre mutatattak példákat (BÁCSI - BAGI, 2022).

A következő komplex fejlesztési tervet rakták össze: spontán beszélgetés, légző gyakorlat, artikulációs gyakorlatok, taktilitás fejlesztése, ritmusgyakorlatok mozgással, célzott gyakorlatok, memóriafejlesztési gyakorlatok, mind a hosszú- mind a rövid távú memóriák fejlesztése, szövegértési gyakorlatok, és ezek a lehető legjátékosabb formában kerüljenek elő. Minden foglalkozáson minden területet érinteni kell (BÁCSI - BAGI, 2022).

Spontán beszélgetés. Erre különösen az első foglalkozásokon van szükség, mivel azok a gyerekek, akiknek járniuk kell fejlesztésre, érzik, hogy valamiben mások, mint a többiek, ezért szégyellik magukat, szoronganak, és a spontán beszélgetés segíti feloldani a szorongásukat. A beszélgetésnek személyesnek, közvetlennek, bizalmatkeltőnek kell lennie. Ezt mondhatjuk a ráhangolódásnak, mely képek segítségével is megvalósítható. A foglalkozások végét is célszerű spontán beszélgetéssel befejezni. A beszélgetésben értékeljük a gyerekek munkáját. Az értékelés mindig legyen pozitív kicsengésű és előre mutató (BÁCSI - BAGI, 2022).

Légzőgyakorlatok. A légzőgyakorlatok növelik a tüdőkapacitást, így segítik kialakítani a helyes beszédlégzést, és ezzel előkészítik a biztonságos beszéd megvalósítását. Ilyen gyakorlatok lehetnek például:

- a) némán belégzés adott időre, kilégzés ugyan így (ez segíti a relaxációt),
- b) légzőgyakorlat beszéddel: számok-, napok-, hónapok sorolása stb. (növeli a tüdőkapacitást, valamint memóriafejlesztő hatása is van),
- c) légzőgyakorlatok memóriafejlesztéssel: hétfőn én megyek tehozód, kedden te jössz énhozzám...; egy után nem három jön...stb., hétfő után nem szerda jön...stb.; 13 óra az 1 óra, 14 óra az 2 óra stb (BÁCSI - BAGI, 2022).

Artikulációs gyakorlatok. Az ilyen gyakorlatok a helyes hangképzést segítik elő, majd rögzítik azt. Például:

- a) A következő négy magánhangzó hangoztatása egyenletesen, egyre hosszabb ideig: a - á - e - ő (tüdőkapacitás és a magánhangzók időtartamának helyes hangoztatása) (BÁCSI - BAGI, 2022).

b) magánhangzók között a mássalhangzók ejtése egy levegővel minél hosszabb ideig: aba..., ába..., ebe...stb. Majd: afa..., áfa..., efe... stb. (beszédhangok képzéshelyének helyes rögzítése), Teljes gyakorlat esetén a képzés helyének figyelembe vételével vagy kintről haladunk befelé, vagy fordítva. A könnyűtől a nehezebb felé haladva, mivel könnyebb két magánhangzó között egy mássalhangzót ejteni, mint két mássalhangzó között egy magánhangzót, ezért tartjuk meg a fokozatosság elvét (BÁCSI - BAGI, 2022).

c) mássalhangzók között a magánhangzók ejtése egyre hosszabb ideig: bab..., báb..., beb...stb. Majd: vav..., váv..., vev...stb. (tüdőkapacitás növelése és a beszédhangok képzéshelyének helyes rögzítése) (BÁCSI - BAGI, 2022).

d) artikulációs gyakorlatok egy adott hangra vonatkozóan (BÁCSI - BAGI, 2022).

Taktilitás fejlesztése. Ez fejleszti a finommotorikát, továbbá összekapcsolja a bőrérzékelést a beszédközpontokkal. Erre az egyik leghasznosabb, legismertebb és egyben legkedveltebb gyakorlat, amikor ruhával letakarunk különböző tárgyakat, a kisgyermeknek pedig ki kell tapogatni, és így kell kitalálnia a tárgy. A gyakorlat fejleszti a szókincset is, ha olyan tárgyakat is elhelyezünk a ruha alatt, amelyet nem ismerhet a gyermek, illetve ha megkérjük arra a tanulót, hogy írja körül, milyennek érzi a tárgyat, amikor megfogta. Nehezebb változata, amikor a többiekkel kell kitaláltatni, mi az a tárgy, amit érzékel, vagyis úgy kell körbeírnia az adott tárgyat, hogy azt a többiek számára érthető legyen, és képesek legyenek kitalálni (BÁCSI - BAGI, 2022).

Ritmusgyakorlatok. A ritmusgyakorlatok segítik a helyes beszédtempó megtalálását, valamint előkészítik az olvasás tanítását, hiszen a ritmusokat a szótagok hangoztatásának segítségével érzékeltetjük. Bármilyen szöveg alkalmas a ritmizálásra. De gyermekeknek a gyermekversek a legjobbak. A ritmusgyakorlatokat a nagyobb nyelvi egységek lebontásával kezdjük, ezt ugyanis könnyebb érzékelni: először a sorok végén tapsoljunk, álljunk fel vagy guggoljunk le, hagyjuk abba a sétát stb. Utána a szavak végén, majd így jutunk el a szótagokig, amely az olvasástanulás, majd a helyesírás egyik alapja lesz. Jól motivál, ha az életkornak megfelelő tréfás verset választunk (BÁCSI - BAGI, 2022).

Szövegértési gyakorlatok. A szövegértési gyakorlatok azt a célt szolgálják, hogy fejlesszék a szövegértés különböző szintjeit:

A) A tanuló az információ-visszakeresés szintjén legyen képes: a szövegben elszórt adatokat azonosítani a szöveg azonnali megértése alapján; a visszakeresett információk segítségével bizonyos állításokat megerősíteni, vagy cáfolni; a szövegben megfogalmazott információt megérteni, a segítségével valamely tevékenységet végrehajtani (BÁCSI - SEJTÉS, 2009).

- B) A kapcsolatok, összefüggések felismerésének a szintjén a tanuló legyen képes: következtetéseket levonni olyan információk alapján, amelyek implicit módon vannak jelen a szövegben; a folyamat során egy adott szövegrészre összpontosítva is létrehozni a szöveg általános jelentését; a szöveg információinak és a saját, már meglévő ismereteinek az összekapcsolásából új információt létrehozni (BÁCSI - SEJTÉS, 2009).
- C) Az értelmezés szintjén a tanuló legyen képes: a feladatok logikai megértésére; a szövegben található információk feldolgozására; a szövegre történő reflektálásra; a szöveg tartalmi vagy formai jegyeinek értékelésére; a szöveg mélyebb rétegeinek megértésére; a háttértudásának (meglévő ismereteinek, tapasztalatainak) felhasználására (BÁCSI - SEJTÉS, 2009).
- D) A szövegek összehasonlítása szintjén a tanuló legyen képes: különböző típusú szövegek felismerésére; a szövegek céljának megfogalmazására; a kommunikatív és a manipulatív szándék felismerésére; különböző típusú szövegek összehasonlítására (az azonosságok és a különbségek megállapítására); általánosításra, szabályalkotásra az adott szövegek információinak felhasználásával; a szövegvilág, az aktuális világ és a szubvilág reális összehasonlítására az adott szövegek alapján (BÁCSI - SEJTÉS, 2009).

Játékos feladat(ok). Lényege az, hogy motiváló formában végeztessünk a gyermekekkel olyan tevékenységeket, amelyek az adott nyelvi deficit terápiáját jól szolgálják. Ezek a játékos feladatokat bármikor beilleszthetjük a foglalkozás menetébe, amikor látjuk, hogy a gyermekek figyelme lankad. A játékos feladatok célja kettős: előszöris oldja a feszültséget, pihentet, másodszor pedig valamilyen képességet, részképességet fejleszt. A következő játékot olyan, melynek célja a figyelem, a beszédhang-differenciálás és a nagymozgás fejlesztése ez a - *Kukta-bukta játék*: a gyerekeket két csoportra osztjuk. Az egyik csoportba tartozók lesznek a kukták, a másikba tartozók pedig a bukták. Minden gyermek feláll, megigazítja a székét úgy, hogy bármikor leülhessen egy pillanatra. Feladatuk az, hogyha meghallják a kukta vagy a bukta hívószót bármilyen alakban, akkor egy pillanatra le kell ülniük. Aki téveszt, vagyis ha például a kukta szóra, vagy a kukta szó bármely alakjára bemozdul egy bukta, akkor leül, kiesett a játékból, és fordítva is így működik. Az a csapat nyer, amelyikben állva marad egy gyermek. A történetet nekünk kell kitalálni. A játék bármilyen más fonológiai téveszthető kritikus párral játszható, zöngés-zöngétlen párok, hosszú-rövid hangok stb (BÁCSI - BAGI, 2022).

2.2. A nyelv funkcionális szerepe a személyiség fejlődésében

A kommunikációkutatás és a szociológia hangsúlyozza, hogy attól lesz a személy teljesen önmagává, ha képes beszélni, és megérteni a látottakat, hallottakat, a társak által a közléseire adott reakciókat. Ebben az értelemben mondhatjuk, hogy a beszéd hozza létre, „teremti” a személyt. Goffman (1981) a szerint társas viselkedés vezérelve az, hogy „a személyiség a másik emberben önmagáról kellemes benyomást akar kelteni, más szóval, az önmagáról benne élő kedvező, idealizált képet akarja benne is kiváltani”. Ha szembesül az ember a beszédhibájából következő korlátaival, a saját magáról alkotott képe általában negatívabbá válik (COOLEY, 1902; GOFFMAN, 1981; BUDA, 1994; FÁBIÁN, 2012).

Az utóbbi években megnövekedett azon emberek száma, akik logopédiai fejlesztést vesznek igénybe: dadogók, hadarók, pöszék, diszfóniások, vagy akár a hivatásos beszélők. Új és jobb lehetőségei vannak azoknak, akik sikeres logopédiai beavatkozás, fejlesztés vagy hangterápia után a korábbinál szebben/jobban tudnak beszélni. Fejlődik önkifejezésük, javul az önismeretük, változhat az énképük. Mivel jobban önmaguk lesznek, a magukról alkotott képet is jobban összehangolhatják mások róluk alkotott képével (FÁBIÁN, 2012).

„A kognitív tartalmakat, amelyek valamilyen magatartás vagy megnyilvánulás szempontjából lényegesek, és funkcióval bírnak, metaforikusan »képnek« szokták nevezni. A személyiségnek valamilyen képpel kell rendelkeznie arról, amihez viszonyul, amin cselekvést hajt végre. (...) A belső kép különösen az emberi viszonylatokban, a társadalommal való kölcsönhatásban érdekes és problematikus. (...) A személyiség a kommunikációkban egy képet próbál magából kivetíteni, amely segítségével interakcióit szabályozni szeretné. E tendencia arra irányul, hogy a másik emberben pozitív kép jöjjön létre. A másik kommunikációi alapján próbálunk tájékozódni, hogy ez sikerül-e, és ha negatív visszajelzéseket kapunk, akkor a tendencia érdekében változtatunk viselkedésünkön, kommunikációnkon” (BUDA, 1994; FÁBIÁN, 2012).

A magatartás pedig akkor van összhangban, ha a szituáció normáival is összhangban van. A beszélni tanulók személyiségére így gyakorol hatást a sikeres beszéd- és hangterápia, illetve a verbális kommunikáció fejlesztése: a mindennapi interakcióikban hitelesebbé válnak, beszéddel kapcsolatos attitűdjük pozitívan változik, szorongásuk csökken. A beszédtechnikai gyakorlás során nemcsak maga a beszéd fejlődik, hanem a kommunikáció sokkal hatékonyabb lesz. Növekszik az önbizalom is, s az egész személyiség fejlődik. A rendszeres és kitartó gyakorlás során személyiségbeli változások történnek, amelyeket egy idő után a beszédjét fejlesztő környezete is észrevesz. Ez további motivációt és erőt adhat a gyakorlás folytatásához (FÁBIÁN, 2012).

2.3. Betegségek, problémák a beszédfejlesztésben

A gyermek gyenge beszédképessége mögött a különböző nyelvi szintek (fonológiai, morfológiai, szintaktikai, lexikai, szemantikai) működésének eltérése vagy deficitje áll. A nyelvi zavarok különböző formái önmagukban vagy valamely más fejlődési zavarhoz kapcsolódóan jelentkezhetnek. Az oka a nyelvi zavarok egy részének a gyermekben rejlik. Az egyéni képességdeficitek közé tartozik a genetikai vagy más kórereditű általános fejlődési zavar (pl. Down-szindróma), a szenzoros zavarok (pl. hallássérülés) és/vagy a szociális zavarok (pl. autizmus). A gyermekek másik csoportjánál specifikusan jelenhetnek meg a nyelvi zavarok, az előzőleg felsorolt okok nélkül. Ezt a zavart specifikus nyelvi zavarnak, szakirodalmi rövidítéssel SLI-nek nevezzük. A specifikus nyelvi zavart mutató gyermekek nyelvi fejlődése már a korai életkorban észlelhető és eltér az átlagostól. Az első szavak a normális beszédfejlődéshez viszonyítva 2–3 évvel később jelennek meg, lassan fejlődik a szókincsük. Szótálalási és szóaktivizálási nehézségeket figyelhetünk meg náluk. A gyenge nyelvi produkcióhoz az esetek nagy részében beszédmegértési nehézség is társul (ROSTA, 2015).

Ilyenkor célzott gyakorlatok használnak a beszéddeficit vezető tünetének a korrigálása érdekében. Példát a rövid távú memória fonológia hurkának, és a mentális szótárnak a fejlesztésére! Kiemelten fontos, hogy az iskolába lépéskor egy gyermek rövid távú memóriája, a fonológiai hurok, valamint a vizuális vázlattömb megfelelően működjön. Ha rövid távú memóriák kapacitása nem éri el legalább az öt egységet, nem tud egyszerre öt egységnyi információt a rövid távú memóriáiban tárolni a gyermek, nem lesz képes az intézményesített oktatás követelményrendszerének eleget tenni, nem lesz képes sem az írott nyelv, sem az elemi matematika elsajátítására. Legalább öt egység rövidtávú memóriakapacitás szükséges ahhoz, hogy gondolkodási műveleteket tudjunk végrehajtani. Nagyon sokféle memóriajáték létezik. E játékok többsége az interneten is megtalálható. Ilyen például a Beszédmester szoftverre. Ez a szoftver ingyenes, és rengeteg különböző memóriajátékot tartalmaz, de a program kiválóan alkalmazható a differenciált olvasásfejlesztésben és a beszédjavításban is (BÁCSI - BAGI, 2022).

2.4. A szülők szerepe a beszéd fejlesztésében

A beszéd a korai évektől kezdve a felnőtt minta alapján alakul ki. A család - leginkább az anya - nagymértékben hozzájárulnak a gyermek beszédjének a fejlődéséhez. Ezért nagyon fontos, hogy a szülők adjanak jó beszédmintát, vagyis lassan, tagoltan és érthetően beszéljenek a gyermekükkel, kerülve a gügyögést. A gyermeket türelmesen kell

végighallgatni. Ösztönözni kell a gyermeket arra, hogy beszéljen. Jó, ha sokat mesélnek a gyermeküknek, tanítanak neki verseket, dalokat, persze az életkorának megfelelően. A szülőknek helyes visszajelzéseket kell adniuk a gyermek beszédére, ezzel is segítve a szókincsük bővülését, a mondatalkotási készségüket és grammatikai rendszerük fejlődését. A gyermek hívás beszédét nem kritizálva kell megjegyezni, hanem empatikusan kijavítva folytatni a beszélgetést (ROSTA, 2015).

III. ANYAG ÉS MÓDSZER

3.1. Elterjedt mérőeszközök a készségek vizsgálatára

A szókincs mérésére számos tesztet, vizsgáló eljárást használnak. Melyek arra adnak lehetőséget, hogy felmérjük a gyermek szókincsének nagyságát, minőségét, a mentális lexikon működésének sajátosságait, a nyelvi képességét, nyelvi tudatosságának gyengeségeit és erősségeit, továbbá hogy lássuk a szókincs hozzájárulását a tudás fejlődéséhez és együtt járását más kognitív képességekkel és részképességekkel (JUHÁSZ – RADICS, 2019).

Az továbbiakban bemutatásra kerülnek a legismertebb pedagógiai, gyógypedagógiai illetve pszichológiai tesztek, amelyek eredményei alapján megláthatjuk a gyermekek szókincsének nagyságát, szerveződését.

Az aktívszókincs-vizsgálat (LAPP): a standardizált vizsgálóeljárást az óvodás és kisiskolás gyermekek körében alkalmazzák, az aktív szókincs megismeréséhez, illetve segít észrevenni ha valamilyen szempontból atipikus. Az eljárásban vizsgált szavakat a szerzők úgy gyűjtötték, hogy összeírták a Magyar Nyelv Értelmező Kéziszótára egy, két és három szótagú szavait, majd kiválogatták közülük azokat, amelyeket egy 5–6 éves gyermek ismerhet. Az így kapott szűkebb szólistát körülbelül 20 fős, logopédusokból, pszichológusokból és óvónőkből álló szakmai csoport értékelte (JUHÁSZ – RADICS, 2019), (LÖRIK et.al., 2015).

Gardner-féle expresszív szókincsteszt: Ez a 2 és 11 év közötti gyermekek aktívszókincs-használatát vizsgálja. Az eljárásnak a magyar változatát 1990-ben készítették el. A teszt 79 fekete-fehér, főneveket ábrázoló képből áll, melyeket a vizsgált személynek egyesével kell megneveznie (JUHÁSZ – RADICS, 2019).

A Mill Hill-szókincsteszt kamaszkortól alkalmazható papír-ceruza teszt, kb. 20 perc alatt kitölthető. Méri, hogy a személy mennyire képes felismerni és reprodukálni a verbális információt. Az eljárás 75, többszörös választást kérő feladatból áll, melyben a hívószavak alapján 8 lehetőség közül kell megjelölni azok szinonimáját (JUHÁSZ – RADICS, 2019).

És van világszinten is kiemelkedő mérőeszköz, amelynek segítségével pontosan lehet az alapkészségek adott szintjét és fejlődését vizsgálni, ez a DIFER = Diagnosztikus Fejlődésvizsgáló Rendszer. Ez a tesztsor, amely alkalmazható iskolába lépés előtt és közvetlenül az iskolai tevékenységek megkezdése után, a következő területeket méri: 1) írásmozgás-koordináció: írástanulás előfeltétele, 2) beszédhanghallás: olvasástanítás előfeltétele, 3) relációszókincs: eredményes szóbeli kommunikáció feltétele, 4) elemi

számolás, 5) tapasztalati következtetés, 6) tapasztalati összefüggés-megértés, 7) szocialitás: az iskolázáshoz szükséges szociális készségek és motívumok. Ezek a részképességek valóban elengedhetetlenek a sikeres iskolai teljesítményhez, de ugyan így nélkülözhetetlen a rövid távú memória kapacitásának a meghatározása, és sajnos a teszt sor ezt nem méri, pedig az elemi számolás, a relációs szókinccs alkalmazása stb. nem fog optimálisan működni megfelelő rövid távú kapacitás nélkül, hiszen a megfelelő memóriakapacitás ezek előfeltétele (BÁCSI - BAGI, 2022).

3.2. A kutatói munka célja és módszere

A kutatásban felmérem és összehasonlítom az olyan 1-2-3 osztályos gyermekek szókinccsét beszédfejltségét, amelyek magyar gyermekeként járnak magyar iskolában és hallgatják az anyanyelv órákat, illetve azokat akik ukrán gyermekeként járnak magyar iskolába és úgy hallgatják a magyar nyelv órákat.

A fő módszer amelyet használtam a gyermekek fejlettségének felméréséhez a DIFER Programcsomag, mely egy diagnosztikus fejlődésvizsgáló és kritériumorientált fejlesztő rendszer 4–8 illetve 9 évesek számára.

A tesztek felvétele egyéni vizsgálattal történt, kivéve az írásmozgás-koordinációt. Ezután történt meg az adatok felgépelése a DIFER Alkalmazásba, amely elvégezte a számításokat és kiadta az eredményeket százalékos formában. A kontrolmérést jó ha 4-6 hónanyi fejlesztés után végzük el, sajnos erre nem volt lehetőség.

A következőkben részletesen jellemezni fogom a DIFER hét elemi alapkészséget és azok vizsgálatának menetét:

- 1) írásmozgás-koordináció:** a leglassabban fejlődő készségek közé tartozik, amely 2 éves kortól 3-5 évig tart. Előfeltétele az írásmozgás elsajátításának: a pontos észlelés, a szem-kéz koordináció, a finommozgások megfelelő szintű fejlettségi szintje: kicsiny vonalak, vonalkombinációk pontos észlelése, szem-kéz koordináció: és ezek reprodukciója. A vizsgálat elkülönített helyen történt, ahol van lehetőség a gyermeknek kényelmesen és megfelelően írni. Mután a gyerekek megfelelően elhelyezkedtek a feladat pontos elmagyarázására került sor. Az instrukció lényege, hogy mindenkinek van egy saját lapja, amit jól meg kell nézni. Közben mutatjuk és magyarázzuk, hogy az első sorban vannak rajzok, a másodikban nincsenek. A második üres sorba kell átmásolni ugyanazt, ami az első sorban van leírva. Minden rajz más, van álló vonal, mellette kör. Majd ha mindenki őrti a feladatot, megjegyezzük hogy nagyon

ügyeljenek hogy pontosan rajzolják át az összes rajzot. A 8 különböző vonalrajz 4 csoportba osztja fel az írásmozgást: függőleges egyenes, kör és fordított csésze, háromelemű rajzok és 2 db hurkos vonalrajz. Az értékelése 3 szempont szerint történt, melyre összesen 24 pontot lehet kapni ami a 100%pont. A három szempont a következő: tartalom, elhelyezés és méret. Az értékelőlapra ✓ vagy ? jeleket írtam, a programba 1 és 0 kell beírni. A tartalom akkor ér ✓/1 pontot, ha egyértelműen felismerhető és minden eleme megvan. Az elhelyezés akkor megfelelő, ha az eltérések egy teljes vonalköznynél kisebbek, és 45 foknál kevésbé ferdek, más esetben ?/0 pontot ér. A méret kiértékelésénél egyetlen elem sem lehet rövidebb vagy hosszabb a mintánál 1mm-vel.

- 2) **beszédhanghallás:** ez a készség az olvasás-írásstanulás előfeltétele, amelyben fontos a hangok felismerése, megkülönböztetése, kiemelése, a hosszú-rövid hangzó párok differenciálása. Ha ez fejletlen akkor az beszédhibákat, olvasási és helyesírási problémákat okoz, néhány esetben diszgráfia, diszlexia is felléphet. A mérés egyéni vizsgálattal, elkülönített helyen történt, ahol a gyermek elől eltakatom a szám. A feladatban van rövid és hosszú teszt, teljesítményük függvényében használtam a változatok egyikét. Minden itemre 1/✓ vagy 0/? pont adható. Ha a gyermek az első 15 részfeladatban kapott két 0 pontot, folytattam a hosszú teszttel. Mind a két tesztváltozatban 3 altestet található: váltóhangos szó párok, a következőben melyire hallja tisztán a gyermek a hangokat és végül oppozíciós szó párok, melyeknek nincs jelentésük.
- 3) **relációszókincs:** dolgok jelenségek közötti viszonyokat fejeznek ki, téridőbeli-tulajdonságbeli-mennyiségi-hasonlósági viszonyokat mér a teszt. A fejletlenség következménye, hogy nem érti meg a gyermek tanítója és társai beszédét, nehezen tájékozódik a taneszközökben, ezen belül a füzetekben, könyvekben nehezen találja, hol is tart, melyik feladatot végzik el, milyen téri alakzatról van szó. A mérés egyéni vizsgálattal, elkülönített helyen történt. A feladatban van 4 tesztváltozat, minden gyerekkel különbözőt oldunk meg. Minden itemre 1/✓ vagy 0/? pont adható. A feladat 8 térbeli viszonyt tartalmaz (alatt, előtt stb.), 4 mennyiséget (páros, negyed stb.), 4 igekötőt (rálép, átlép stb.), 4 időt (délután, idős, tavasz stb.), 4 hasonlóságot (legrövidebb, ugyanolyan magas stb.) kifejező szót tartalmaz.

- 4) **elemi számolás:** szinte a legjobban fejleszthető készség, mely erősen összefügg az általános értelmességgel, ha valaki lemarad, később sok hátránya lesz. A számolási készség kialakulásának feltétele a 100-as számkörben számlálás növekvő és csökkenő sorrendben, manipulatív műveletek végrehajtása a 20-as számkörben, számképek felismerése, 100-as számkörbeli számolvasás. A mérés egyéni vizsgálattal, elkülönített helyen történt, a gyerekekkel szembe ülve. A teszt 38 itemből áll, az első feladatra 21 pont adható maximálisan, minden más itemre 1/✓ vagy 0/? pont adható.
- 5) **tapasztalati következtetés:** ezeket a feladatokat a gyermek a személyes tapasztalatai és a mindennapi nyelvhasználat alapján tudja megoldani. Ennek eredménye nagyban függ a gyermek környezetétől, és elsősorban a szülei nyelvhasználatától. Ha ez kevésbé fejlett, akkor az akadályozni fogja a hallott és olvasott szöveg megértésében, így a tanulásban is nehézségek fognak fellépni. A mérés egyéni vizsgálattal, elkülönített helyen történt, a gyerekekkel szembe ülve. A mérésben van 2 tesztváltozat, melyek 16-16 feladatot tartalmaz, minden gyerekekkel másat oldunk meg. Minden itemre 1/✓ vagy 0/? pont adható.
- 6) **tapasztalati összefüggés-megértés:** az összefüggések feltételével, annak velejárójával és a közöttük lévő viszonytal jellemezhetők, 4-8 éves gyerekeknél csak elemi összefüggés-megértés működik, vagyis egy feltétel – egy velejáró. A feladat sikeres megoldását két dolog határozza meg az egyik az összefüggés tartalmára vonatkozó tudása másik az összefüggés működésére vonatkozó tudás. A mérés egyéni vizsgálattal, elkülönített helyen történt, a gyerekekkel szembe ülve. A tesztben van 8x4 feladat. Minden itemre 1/✓ vagy 0/? pont adható.
- 7) **szociális:** az iskolázáshoz szükséges szociális készségek és motívumok. Az iskola szempontjából a következő szociális készségek fontosak: kapcsolatfelvétel, társakhoz és pedagógushoz való viszonyulás, feladatvállalás, feladattartás, elemi erkölcsi érzék. Egy csoportos (írásmozgás koordináció felvételekor a késleltetett utasítás vizsgálata, ezután másik asztaltól figyelni a gyerekek viselkedést vétegzés közben és után, és feljegyezni azt) és három különböző alkalommal értékelni a gyermek kapcsolat-feltevő képességét:

- 5 egyéni vizsgálat előtt egy-egy moralitás történet, amelyet útmutató szerint pontoztam;
- 5 egyéni vizsgálatához kapcsolódóan ötös skálán feladatvállalási hajlandóságát vizsgálja;
- 5 egyéni vizsgálatához kapcsolódóan ötös skálán feladattartást vizsgálja (1. melléklet).

3.3. A kutatási helyszín és a résztvevők bemutatása

Terveim szerint – mivel már dolgozom – a kutatásom egyik részét a Szerednyei Elemi Iskolában végeztem el. Szerednye Ungvári járásban található városi jellegű település, amelyet 1417-ben említenek először. Utolsó népszámlálási adatokat tekintve 4258 lakosa van, ennek legnagyobb részét ukránok képezik, de vannak romák és magyarok kevés mennyiségben.

A P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolája magyar tannyelvű magánintézmény épületénél eredeti célja, melyet a 2020-ban újítottak fel a Buttler Kultúrúria. Ebben az épületében három terem idézi fel a magyar történelem Szerednyéhez köthető eseményeit és alakjait. Az első teremben megtekinthető tárlat a magyar Szent Korona kicsinyített másával emlékezteti az érdeklődőt arra, hogy 1805-ben, a napóleoni háborúk idején egy éjszakára azon a helyen őrizték a Szent Koronát a második teremben a hős Dobó Istvánról összeállított kiállítás tekinthető meg a harmadik teremben pedig Egán Ede miniszteri biztosról, Kárpátalja gazdasági fellendítésének elősegítőjéről tudhatnak meg számos dolgot a látogatók (1. kép).

1. kép: A P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájának épülete (saját kép)

2021-ben alapítottak belőle elemi iskolát, ahol négyosztályos az oktatás. Az épület egyszintes, de földalatti étkezővel és konyhával rendelkezik. Jelenlegi vezetőnője Dzijmko Viktória. Az iskolába összesen 28 tanuló jár, a tanári kar 6 főből tevődik össze.

Az első osztályban, ahol a felmérésemet végeztem, 8 ukrán gyerek tanul, nemek szerint 4 fiú és 4 lány, ebből rendszeresen 8 gyerek vesz részt az oktatási folyamatban. A tanulók jól ismerik egymást, összeszokottak és barátok. Az osztályon belüli klikkesedés nem figyelhető meg, csak enyhén van jelen. Az osztályban vannak aktívabb és élénkebb tanulók, illetve szerényebbek és visszahúzódóbbak, ez viszont nem jelenti azt, hogy egyikük vagy másikuk több figyelmet igényel, mint a többiek. Az osztályfőnök és a tanulók kapcsolata szoros, a bizalom jelen van. A gyerekek viszonya barátságos, ritkán lép fel közöttük konfliktus. Az osztályban harmonikus légkör uralkodik.

A második osztályban, ahol szintén végeztem felmérést, 5 ukrán gyerek tanul, de egyikük édesanyja magyar, viszont a gyermek ukránul beszél, nemek szerint 4 fiú és 1 lány, ebből rendszeresen 4 gyerek vesz részt az oktatási folyamatban, 1 gyerek családi oktatásban részesül. A tanulók jól ismerik egymást, összeszokottak. Az osztályon belüli klikkesedés megfigyelhető. Az osztályban vannak aktívabb és élénkebb tanulók, illetve szerényebbek és visszahúzódóbbak, ez viszont nem jelenti azt, hogy egyikük vagy másikuk több figyelmet igényel, mint a többiek. Az osztályfőnök és a tanulók kapcsolata szoros, a bizalom jelen van. A gyerekek viszonya barátságos, de néha fellép közöttük a konfliktus.

A harmadik osztályban is végeztem felmérést, 10 ukrán gyerek tanul, itt 2 gyerekek van kötődése magyar családtaggal, de a magyar nyelvet nem használják, nemek szerint 10 lány, ebből rendszeresen 10 gyerek vesz részt az oktatási folyamatban. A tanulók jól ismerik egymást, összeszokottak és barátok. Az osztályon belüli klikkesedés nem figyelhető meg. Az osztályban vannak aktívabb és élénkebb tanulók, illetve szerényebbek és visszahúzódóbbak, ez viszont nem jelenti azt, hogy egyikük vagy másikuk több figyelmet igényel, mint a többiek. Az osztályfőnök és a tanulók kapcsolata szoros, a bizalom jelen van. A gyerekek viszonya barátságos, ritkán lép fel közöttük konfliktus. Az osztályban harmonikus légkör uralkodik.

A kutatás másik részét pedig a Beregrákosi Gimnáziumban. Beregrákos Munkácsi járásban található falu, amelyet 1332-ben említenek először. A népessége ismeretlen, legnagyobb részét ukránok képezik, de vannak magas számban magyarok és romák is kevés mennyiségben.

Beregrákosi Gimnáziumban kilencosztályos az oktatás. Az épület kétszintes. Jelenlegi igazgatója Molnár Béla. Az iskolába összesen 90 tanuló jár, ebből 1 individuális és 2 tanuló családi oktatásban részesül. A tanári kar 18 főből tevődik össze (2. kép).

2. kép: A Beregrákosi Gimnázium épülete (saját kép)

Az első osztályban, ahol a felmérésemet végeztem, 11 gyerek tanul, ebből 3 ukrán, nemek szerint 4 fiú és 7 lány, ebből rendszeresen 11 gyerek vesz részt az oktatási folyamatban. A tanulók jól ismerik egymást, összeszokottak és barátok. Az osztályon belüli klikkesedés nem figyelhető meg, csak enyhén van jelen. Az osztályban vannak aktívabb és élénkebb tanulók, illetve szerényebbek és visszahúzódóbbak, ez viszont nem jelenti azt, hogy egyikük vagy másikuk több figyelmet igényel, mint a többiek. Az osztályfőnök és a tanulók kapcsolata szoros, a bizalom jelen van. A gyerekek viszonya barátságos, ritkán lép fel közöttük konfliktus. Az osztályban harmonikus légkör uralkodik.

A második osztályban, ahol szintén végeztem felmérést, 8 magyar gyerek tanul, nemek szerint 4 fiú és 4 lány, ebből rendszeresen 8 gyerek vesz részt az oktatási folyamatban. A tanulók jól ismerik egymást, összeszokottak és barátok. Az osztályon belüli klikkesedés nem figyelhető meg, csak enyhén van jelen. Az osztályban vannak aktívabb és élénkebb tanulók, illetve szerényebbek és visszahúzódóbbak, ez viszont nem jelenti azt, hogy egyikük vagy másikuk több figyelmet igényel, mint a többiek. Viszont van egy diák akik nagyon lemaradott és nehezen zárkózik fel a többiekhez a tanulás terén. Az osztályfőnök és a tanulók kapcsolata szoros, a bizalom jelen van. A gyerekek viszonya barátságos, ritkán lép fel közöttük konfliktus. Az osztályban harmonikus légkör uralkodik.

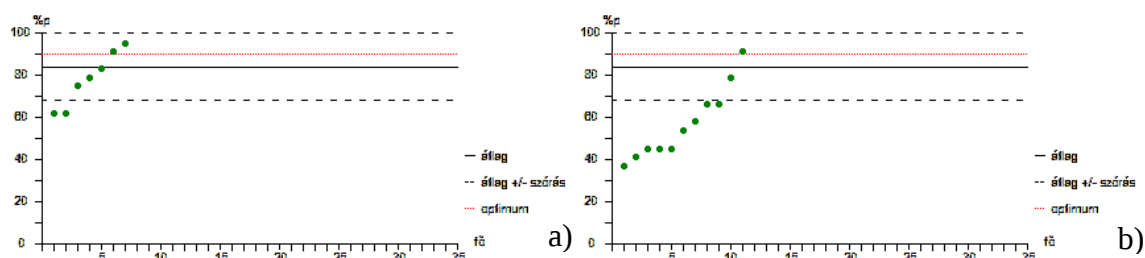
A harmadik osztályban, ahol a felmérésemet végeztem, 12 gyerek tanul, nemek szerint 8 fiú és 4 lány, ebből rendszeresen 11 gyerek vesz részt az oktatási folyamatban. A tanulók jól ismerik egymást, összeszokottak és barátok. Az osztályon belüli klikkesedés nem figyelhető meg, csak enyhén van jelen. Az osztályban vannak aktívabb és élénkebb tanulók, illetve szerényebbek és visszahúzódóbbak, ez viszont nem jelenti azt, hogy egyikük vagy másikuk több figyelmet igényel, mint a többiek. Az osztályfőnök és a tanulók kapcsolata szoros, a bizalom jelen van. A gyerekek viszonya barátságos, ritkán lép fel közöttük konfliktus. Az osztályban harmonikus légkör uralkodik.

IV. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉS

4.1. A mérés eredménye és elemzése

A mérésben 21 tanuló tudott résztvenni a Szerednyei Elemi Iskolából és 30 tanuló a Beregrákosi Gimnáziumból, ez összesen 51 tanuló. A DIFER 7 részből álló tesztjéből, annak érdekében hogy pontosabb képet kapjak a diákok minden formájú nyelvtudásáról, mindegyik tesztet elvégeztem a diákokon. Ezek a következők voltak: *szocialitás, írásmozgás-koordináció, tapasztalati összefüggés-megértés, beszédhanghallás, tapasztalati következtetés, relációszókincs, elemi számolás* (1. melléklet).

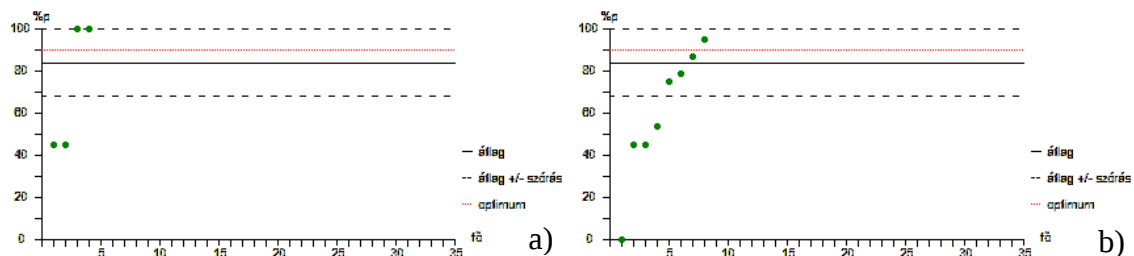
A diákokkal először az **írásmozgás-koordináció** tesztet végeztem el (4-5. melléklet). A referencia értékek kisközösségben: átlag 84 %,p. (egyenes vonal a grafikonon), szórás 16 %,p. (szaggatott vonal a grafikonon), optimum: 90 %,p. (piros egyenes a grafikonon). A Szerednyei Elemi Iskola 1. osztályában a 7 tanulóból 1 gyerek 95 %,p-ra teljesít, 1 gyerek 91 %,p-ra, 1 gyerek 83 %,p-ra, 1 gyerek 79 %,p-ra, 1 gyerek 75 %,p-ra, 2 gyerek 62 %,p-ra. Az osztály átlaga 78 %,p, szórása 12 %,p, optimum fölötti értékelést 2 tanuló ért el (1.a ábra). A Beregrákosi Gimnázium 1. osztályában a 11 tanulóból 1 gyerek 91 %,p-ra teljesít, 1 gyerek 79 %,p-ra, 2 gyerek 66 %,p-ra, 1 gyerek 58 %,p-ra, 1 gyerek 54 %,p-ra, 3 gyerek 45 %,p-ra, 1 gyerek 41 %,p-ra, 1 gyerek 37 %,p-ra. Az osztály átlaga 57 %,p, szórása 16 %,p, optimum fölötti értékelést 1 tanuló ért el (1.b ábra).

1. ábra: Az írásmozgás-koordináció teszt eredményei az 1. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)

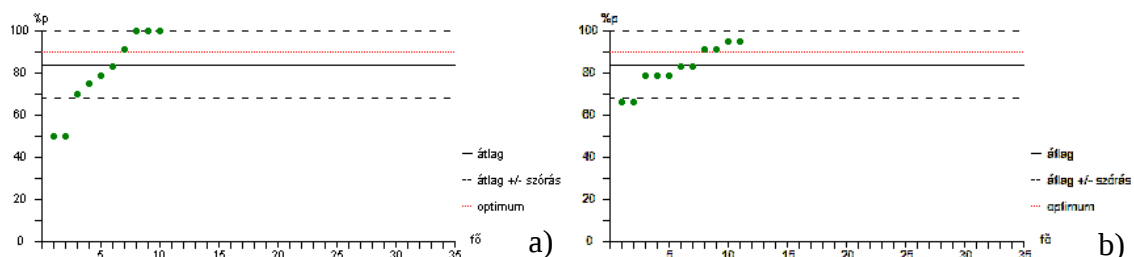
A Szerednyei Elemi Iskola 2. osztályában a 4 tanulóból 2 gyerek 100 %,p-ra teljesít, 2 gyerek 45 %,p-ra. Az osztály átlaga 53 %,p, szórása 28 %,p, optimum fölötti értékelést 2 tanuló ért el (2.a ábra). A Beregrákosi Gimnázium 2. osztályában a 8 tanulóból 1 gyerek 95 %,p-ra teljesít, 1 gyerek 87 %,p-ra, 1 gyerek 79 %,p-ra, 1 gyerek 75 %,p-ra, 1 gyerek 54

%p-ra, 2 gyerek 45 %p-ra, 1 gyerek 0 %p-ra. Az osztály átlaga 60 %p, szórása 29 %p, optimum fölötti értékelést 1 tanuló ért el (2.b ábra).

2. ábra: Az írásmozgás-koordináció teszt eredményei a 2. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednői Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)

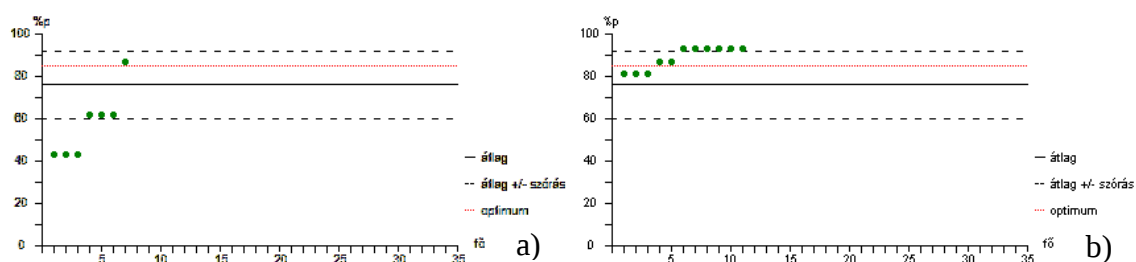
A Szerednői Elemi Iskola 3. osztályában a 10 tanulóból 3 gyerek 100 %p-ra teljesít, 1 gyerek 91 %p-ra, 1 gyerek 83 %p-ra, 1 gyerek 79 %p-ra, 1 gyerek 75 %p-ra, 1 gyerek 70 %p-ra, 2 gyerek 50 %p-ra. Az osztály átlaga 80 %p, szórása 18 %p, optimum fölötti értékelést 4 tanuló ért el (3.a ábra). A Beregrákosi Gimnázium 3. osztályában a 11 tanulóból 2 gyerek 95 %p-ra teljesít, 2 gyerek 91 %p-ra, 2 gyerek 83 %p-ra, 3 gyerek 79 %p-ra, 2 gyerek 66 %p-ra. Az osztály átlaga 82 %p, szórása 10 %p, optimum fölötti értékelést 4 tanuló ért el (3.b ábra).

3. ábra: Az írásmozgás-koordináció teszt eredményei a 3. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednői Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)

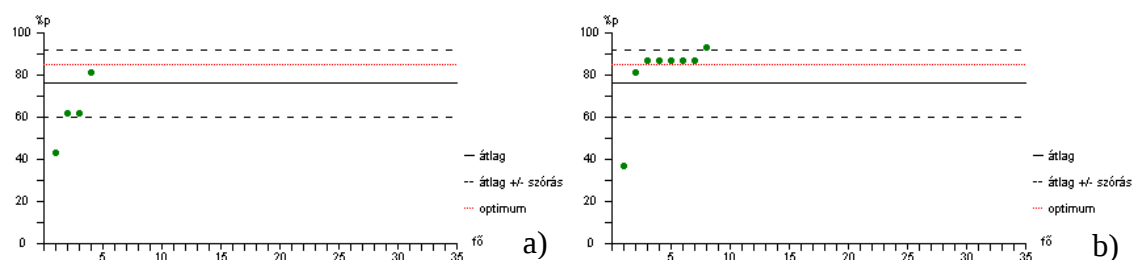
A diákokkal másodszor a **tapasztalati összefüggés-megértés** tesztet végeztem el (6-7. melléklet). A referencia értékek kisközösségben: átlag 76 %p. (egyenes vonal a grafikonon), szórás 16 %p. (szaggatott vonal a grafikonon), optimum: 85 %p. (piros egyenes a grafikonon). A Szerednői Elemi Iskola 1. osztályában a 7 tanulóból 1 gyerek 87 %p-ra teljesít, 3 gyerek 62 %p-ra, 3 gyerek 43 %p-ra. Az osztály átlaga 57 %p, szórása 15 %p, optimum fölötti értékelést 1 tanuló ért el (4.a ábra). A Beregrákosi Gimnázium 1.

osztályában a 11 tanulóból 6 gyerek 93 %,p-ra teljesít, 2 gyerek 87 %,p-ra, 3 gyerek 83 %,p-ra. Az osztály átlaga 89 %,p, szórása 4 %,p, optimum fölötti értékelést 11 tanuló ért el (4.b ábra).

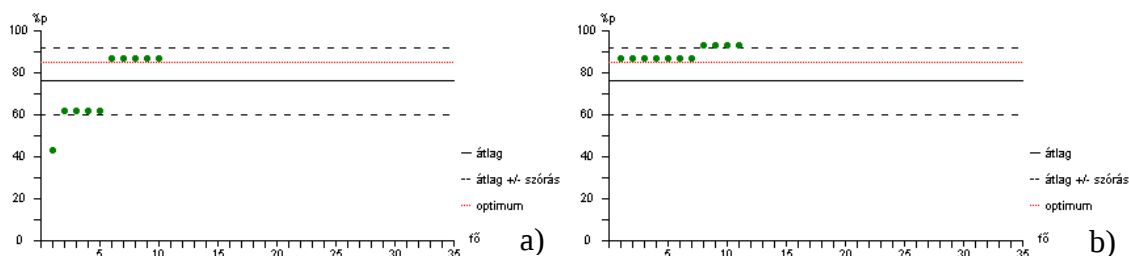
4. ábra: A tapasztalati összefüggés-megértés teszt eredményei az 1. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szereednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)

A Szereednyei Elemi Iskola 2. osztályában a 4 tanulóból 1 gyerek 81 %,p-ra teljesít, 2 gyerek 62 %,p-ra, 1 gyerek 43 %,p-ra. Az osztály átlaga 62 %,p, szórása 13 %,p, optimum fölötti értékelést 0 tanuló ért el (5.a ábra). A Beregrákosi Gimnázium 2. osztályában a 8 tanulóból 1 gyerek 93 %,p-ra teljesít, 5 gyerek 87 %,p-ra, 1 gyerek 81 %,p-ra, 1 gyerek 37 %,p-ra. Az osztály átlaga 81 %,p, szórása 17 %,p, optimum fölötti értékelést 5 tanuló ért el (5.b ábra).

5. ábra: A tapasztalati összefüggés-megértés teszt eredményei a 2. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szereednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)

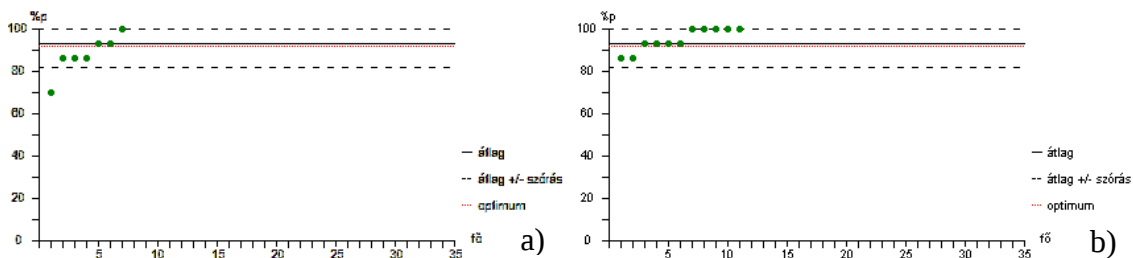
A Szereednyei Elemi Iskola 3. osztályában a 10 tanulóból 5 gyerek 87 %,p-ra teljesít, 4 gyerek 62 %,p-ra, 1 gyerek 43 %,p-ra. Az osztály átlaga 73 %,p, szórása 15 %,p, optimum fölötti értékelést 5 tanuló ért el (6.a ábra). A Beregrákosi Gimnázium 3. osztályában a 11 tanulóból 4 gyerek 93 %,p-ra teljesít, 7 gyerek 87 %,p-ra. Az osztály átlaga 89 %,p, szórása 3 %,p, optimum fölötti értékelést 11 tanuló ért el (6.b ábra).

6. ábra: A tapasztalati összefüggés-megértés test eredményei a 3. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)

Ez a készség spontán fejlődik, de szükség van a fejlesztésre, melynek módjai a következők lehetnek: mesék, történetek feldolgozása – beszélgetés az összefüggésekről, algoritmusok felépítése.

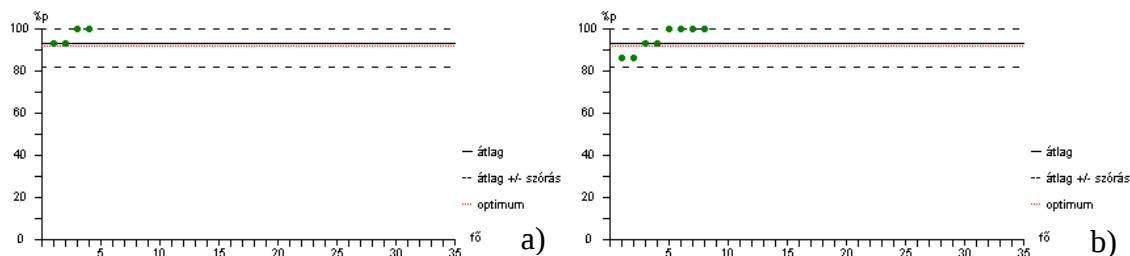
A diákokkal harmadszor a **beszédhanghallás** tesztet végeztem el (8-9. melléklet). A referencia értékek kisközösségben: átlag 93 %,p. (egyenes vonal a grafikonon), szórás 11 %,p. (szaggatott vonal a grafikonon), optimum: 92 %,p. (piros egyenes a grafikonon). A Szerednyei Elemi Iskola 1. osztályában a 7 tanulóból 1 gyerek 100 %,p-ra teljesít, 2 gyerek 93 %,p-ra, 3 gyerek 86 %,p-ra, 1 gyerek 70 %,p-ra. Az osztály átlaga 88 %,p, szórása 9 %,p, optimum fölötti értékelést 3 tanuló ért el (7.a ábra). A Beregrákosi Gimnázium 1. osztályában a 11 tanulóból 5 gyerek 100 %,p-ra teljesít, 4 gyerek 93 %,p-ra, 2 gyerek 86 %,p-ra. Az osztály átlaga 95 %,p, szórása 5 %,p, optimum fölötti értékelést 9 tanuló ért el (7.b ábra).

7. ábra: A beszédhanghallás test eredményei az 1. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)

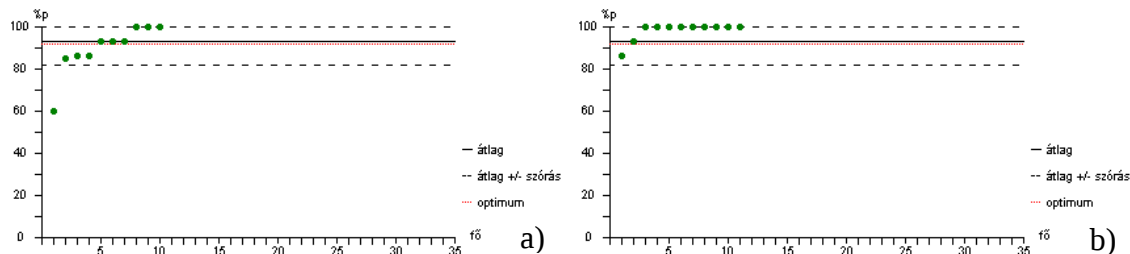
A Szerednyei Elemi Iskola 2. osztályában a 4 tanulóból 2 gyerek 100 %,p-ra teljesít, 2 gyerek 93 %,p-ra. Az osztály átlaga 97 %,p, szórása 4 %,p, optimum fölötti értékelést 4 tanuló ért el (8.a ábra). A Beregrákosi Gimnázium 2. osztályában a 8 tanulóból 4 gyerek

100 %,p-ra teljesít, 2 gyerek 93 %,p-ra, 2 gyerek 86 %,p-ra. Az osztály átlaga 95 %,p, szórása 6 %,p, optimum fölötti értékelést 6 tanuló ért el (8.b ábra).

8. ábra: A beszédhanghallás teszt eredményei a 2. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)

A Szerednyei Elemi Iskola 3. osztályában a 10 tanulóból 3 gyerek 100 %,p-ra teljesít, 3 gyerek 93 %,p-ra, 2 gyerek 86 %,p-ra, 1 gyerek 85 %,p-ra, 1 gyerek 60 %,p-ra. Az osztály átlaga 90 %,p, szórása 11 %,p, optimum fölötti értékelést 6 tanuló ért el (9.a ábra). A Beregrákosi Gimnázium 3. osztályában a 11 tanulóból 9 gyerek 100 %,p-ra teljesít, 1 gyerek 93 %,p-ra, 1 gyerek 86 %,p-ra. Az osztály átlaga 98 %,p, szórása 4 %,p, optimum fölötti értékelést 10 tanuló ért el (9.b ábra).

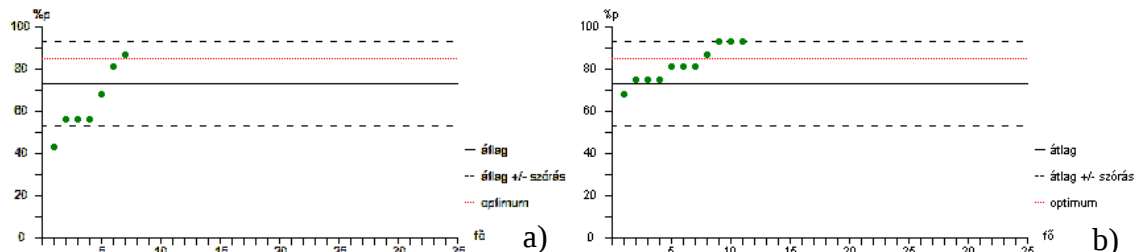

9. ábra: A beszédhanghallás teszt eredményei a 3. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)

Ezt a készségterületet nagyon fontos fejleszteni, ennek eszközei lehetnek a hallásra épülő játékok, logopédiai játékok (hangzódifferenciálás, sűgő játékok).

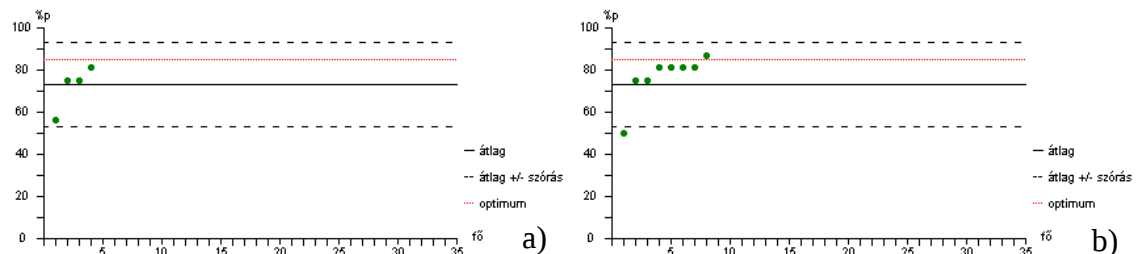
A diákokkal negyedszer a **tapasztalati következtetés** tesztet végeztem el (10-11. melléklet). A referencia értékek kisközösségben: átlag 73 %,p. (egyenes vonal a grafikonon), szórás 20 %,p. (szaggatott vonal a grafikonon), optimum: 85 %,p. (piros egyenes a grafikonon). A Szerednyei Elemi Iskola 1. osztályában a 7 tanulóból 1 gyerek 87 %,p-ra teljesít, 1 gyerek 81 %,p-ra, 1 gyerek 68 %,p-ra, 3 gyerek 56 %,p-ra, 1 gyerek 43 %,p-ra. Az

osztály átlaga 64 %,p, szórása 14 %,p, optimum fölötti értékelést 1 tanuló ért el (10.a ábra). A Beregrákosi Gimnázium 1. osztályában a 11 tanulóból 3 gyerek 93 %,p-ra teljesít, 1 gyerek 87 %,p-ra, 3 gyerek 81 %,p-ra, 3 gyerek 75 %,p-ra, 1 gyerek 68 %,p-ra. Az osztály átlaga 82 %,p, szórása 8 %,p, optimum fölötti értékelést 4 tanuló ért el (10.b ábra).

10. ábra: A tapasztalati következtetés teszt eredményei az 1. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)

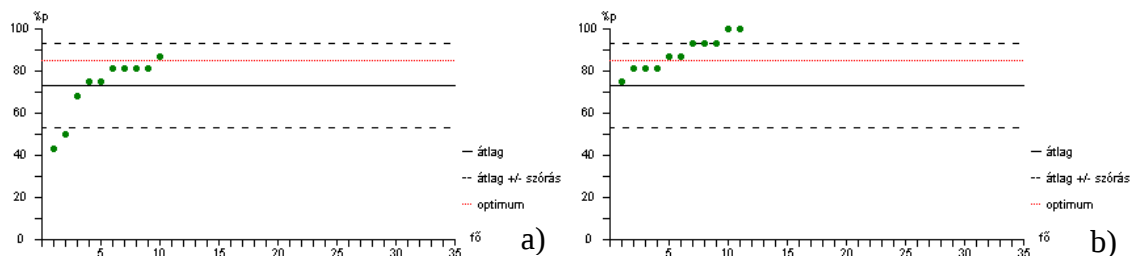
A Szerednyei Elemi Iskola 2. osztályában a 4 tanulóból 1 gyerek 81 %,p-ra teljesít, 2 gyerek 75 %,p-ra, 1 gyerek 56 %,p-ra. Az osztály átlaga 72 %,p, szórása 9 %,p, optimum fölötti értékelést 0 tanuló ért el (11.a ábra). A Beregrákosi Gimnázium 2. osztályában a 8 tanulóból 1 gyerek 87 %,p-ra teljesít, 4 gyerek 81 %,p-ra, 2 gyerek 75 %,p-ra, 1 gyerek 50 %,p-ra. Az osztály átlaga 76 %,p, szórása 11 %,p, optimum fölötti értékelést 1 tanuló ért el (11.b ábra).

11. ábra: A tapasztalati következtetés teszt eredményei a 2. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)

A Szerednyei Elemi Iskola 3. osztályában a 10 tanulóból 1 gyerek 87 %,p-ra teljesít, 4 gyerek 81 %,p-ra, 2 gyerek 75 %,p-ra, 1 gyerek 68 %,p-ra, 1 gyerek 50 %,p-ra, 1 gyerek 43 %,p-ra. Az osztály átlaga 72 %,p, szórása 14 %,p, optimum fölötti értékelést 1 tanuló ért el (12.a ábra). A Beregrákosi Gimnázium 3. osztályában a 11 tanulóból 2 gyerek 100 %,p-ra teljesít, 3 gyerek 93 %,p-ra, 2 gyerek 87 %,p-ra, 3 gyerek 81 %,p-ra, 1 gyerek 75 %,p-ra.

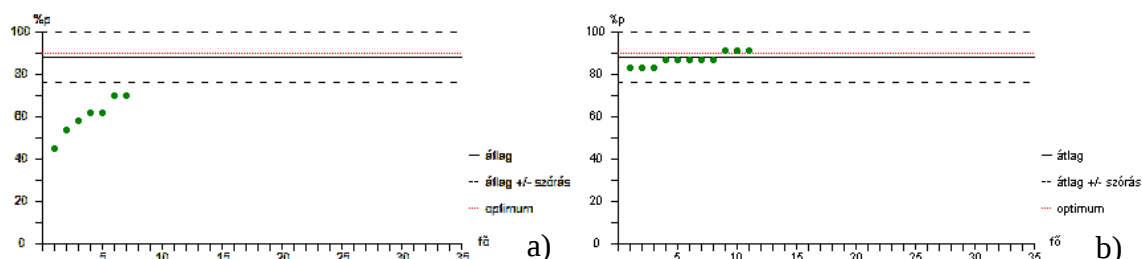
Az osztály átlaga 88 %,p, szórása 8 %,p, optimum fölötti értékelést 7 tanuló ért el (12.b ábra).

12. ábra: A tapasztalati következtetés teszt eredményei a 3. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)

A készség fejlesztésére tanórai beszélgetések, mesék, sok olvasás, tananyag-feldolgozások, manipulatív tevékenységek végzése, kísérletezések alkalmasak.

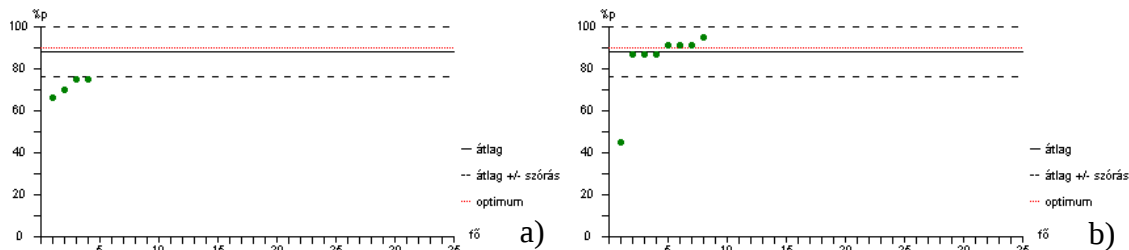
A diákokkal ötödször a **relációsózikincs** tesztet végeztem el (12-13. melléklet). A referencia értékek kisközösségben: átlag 88 %,p. (egyenes vonal a grafikonon), szórás 12 %,p. (szaggatott vonal a grafikonon), optimum: 90 %,p. (piros egyenes a grafikonon). A Szerednyei Elemi Iskola 1. osztályában a 7 tanulóból 2 gyerek 70 %,p-ra teljesít, 2 gyerek 62 %,p-ra, 1 gyerek 58 %,p-ra, 1 gyerek 54 %,p-ra, 1 gyerek 45 %,p-ra. Az osztály átlaga 60 %,p, szórása 8 %,p, optimum fölötti értékelést 0 tanuló ért el (13.a ábra). A Beregrákosi Gimnázium 1. osztályában a 11 tanulóból 3 gyerek 91 %,p-ra teljesít, 5 gyerek 87 %,p-ra, 3 gyerek 83 %,p-ra. Az osztály átlaga 87 %,p, szórása 3 %,p, optimum fölötti értékelést 3 tanuló ért el (13.b ábra).

13. ábra: A relációsózikincs teszt eredményei az 1. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)

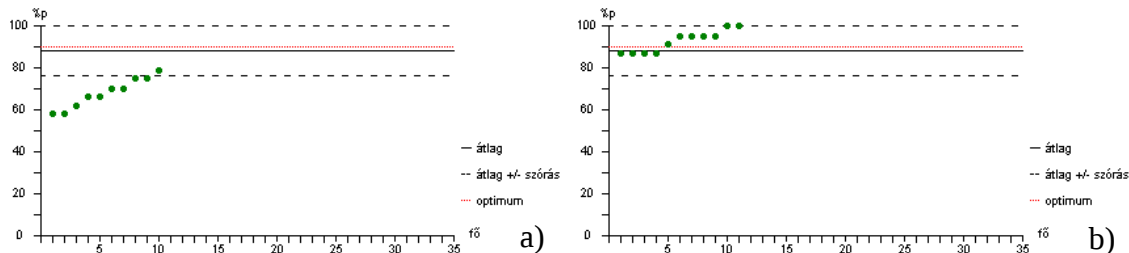
A Szerednyei Elemi Iskola 2. osztályában a 4 tanulóból 2 gyerek 75 %,p-ra teljesít, 1 gyerek 70 %,p-ra, 1 gyerek 66 %,p-ra. Az osztály átlaga 72 %,p, szórása 4 %,p, optimum

fölötti értékelést 0 tanuló ért el (14.a ábra). A Beregrákosi Gimnázium 2. osztályában a 8 tanulóból 1 gyerek 95 %,p-ra teljesít, 3 gyerek 91 %,p-ra, 3 gyerek 87 %,p-ra, 1 gyerek 45 %,p-ra. Az osztály átlaga 84 %,p, szórása 15 %,p, optimum fölötti értékelést 4 tanuló ért el (14.b ábra).

14. ábra: A relációs szókincs teszt eredményei a 2. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)

A Szerednyei Elemi Iskola 3. osztályában a 10 tanulóból 1 gyerek 79 %,p-ra teljesít, 2 gyerek 75 %,p-ra, 2 gyerek 70 %,p-ra, 2 gyerek 66 %,p-ra, 1 gyerek 62 %,p-ra, 2 gyerek 58 %,p-ra. Az osztály átlaga 68 %,p, szórása 7 %,p, optimum fölötti értékelést 0 tanuló ért el (15.a ábra). A Beregrákosi Gimnázium 3. osztályában a 11 tanulóból 2 gyerek 100 %,p-ra teljesít, 4 gyerek 95 %,p-ra, 1 gyerek 91 %,p-ra, 4 gyerek 87 %,p-ra. Az osztály átlaga 93 %,p, szórása 5 %,p, optimum fölötti értékelést 7 tanuló ért el (15.b ábra).

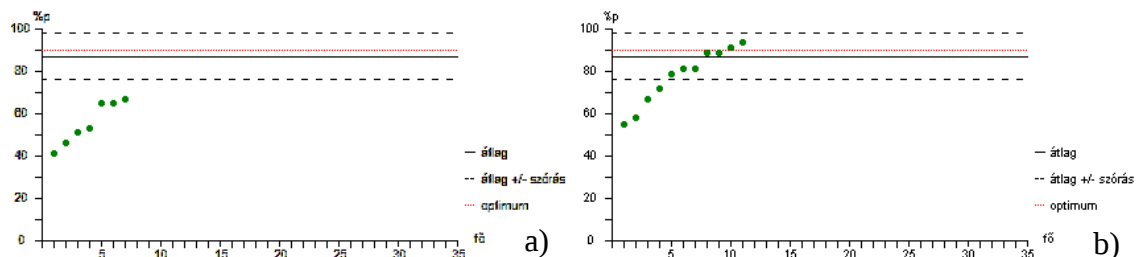

15. ábra: A relációs szókincs teszt eredményei a 3. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)

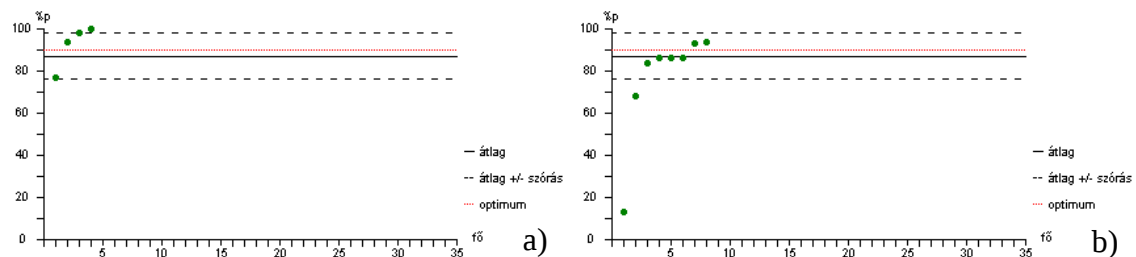
A több meseolvasás bővíti a szókincset, ezért a fejlesztés eszközének a mesét és az arról való beszélgetés képekről, helyzet gyakorlatok, bábozás, mozgásos játékok a legalkalmasabbak.

A diákokkal hatodszor az **elemi számolás** tesztet végeztem el (14-15. melléklet). A referencia értékek kisközösségben: átlag 87 %,p. (egyenes vonal a grafikonon), szórás 11

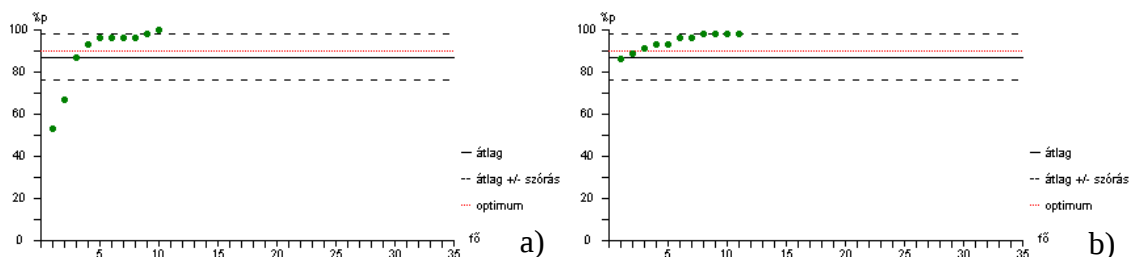
%p. (szaggatott vonal a grafikonon), optimum: 90 %p. (piros egyenes a grafikonon). A Szerednői Elemi Iskola 1. osztályában a 7 tanulóból 1 gyerek 67 %p-ra teljesít, 2 gyerek 65 %p-ra, 1 gyerek 53 %p-ra, 1 gyerek 51 %p-ra, 1 gyerek 46 %p-ra, 1 gyerek 41 %p-ra. Az osztály átlaga 55 %p, szórása 10 %p, optimum fölötti értékelést 0 tanuló ért el (16.a ábra). A Beregrákosi Gimnázium 1. osztályában a 11 tanulóból 1 gyerek 94 %p-ra teljesít, 1 gyerek 91 %p-ra, 2 gyerek 89 %p-ra, 2 gyerek 81 %p-ra, 1 gyerek 79 %p-ra, 1 gyerek 72 %p-ra, 1 gyerek 67 %p-ra, 1 gyerek 58 %p-ra, 1 gyerek 55 %p-ra. Az osztály átlaga 78 %p, szórása 13 %p, optimum fölötti értékelést 2 tanuló ért el (16.b ábra).

A Szerednői Elemi Iskola 2. osztályában a 4 tanulóból 1 gyerek 100 %p-ra teljesít, 1 gyerek 98 %p-ra, 1 gyerek 94 %p-ra, 1 gyerek 77 %p-ra. Az osztály átlaga 92 %p, szórása 9 %p, optimum fölötti értékelést 3 tanuló ért el (17.a ábra). A Beregrákosi Gimnázium 2. osztályában a 8 tanulóból 1 gyerek 94 %p-ra teljesít, 1 gyerek 93 %p-ra, 3 gyerek 86 %p-ra, 1 gyerek 84 %p-ra, 1 gyerek 68 %p-ra, 1 gyerek 13 %p-ra. Az osztály átlaga 76 %p, szórása 25 %p, optimum fölötti értékelést 2 tanuló ért el (17.b ábra).

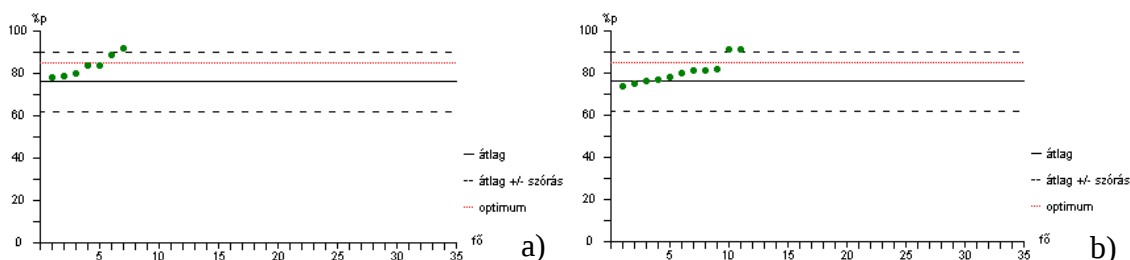
A Szerednyei Elemi Iskola 3. osztályában a 10 tanulóból 1 gyerek 100 %,p-ra teljesít, 1 gyerek 98 %,p-ra, 4 gyerek 96 %,p-ra, 1 gyerek 93 %,p-ra, 1 gyerek 87 %,p-ra, 1 gyerek 67 %,p-ra, 1 gyerek 53 %,p-ra. Az osztály átlaga 88 %,p, szórása 15 %,p, optimum fölötti értékelést 7 tanuló ért el (18.a ábra). A Beregrákosi Gimnázium 3. osztályában a 11 tanulóból 4 gyerek 98 %,p-ra teljesít, 2 gyerek 96 %,p-ra, 2 gyerek 93 %,p-ra, 1 gyerek 91 %,p-ra, 1 gyerek 89 %,p-ra, 1 gyerek 86 %,p-ra. Az osztály átlaga 94 %,p, szórása 4 %,p, optimum fölötti értékelést 9 tanuló ért el (18.b ábra).

18. ábra: Az elemi számolás teszt eredményei a 3. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)

Elemi számolást kutató kísérletek szerint a legjobban fejleszhető készségek közé tartozik, ezért nem szabad elhanyagolni fejlesztését.

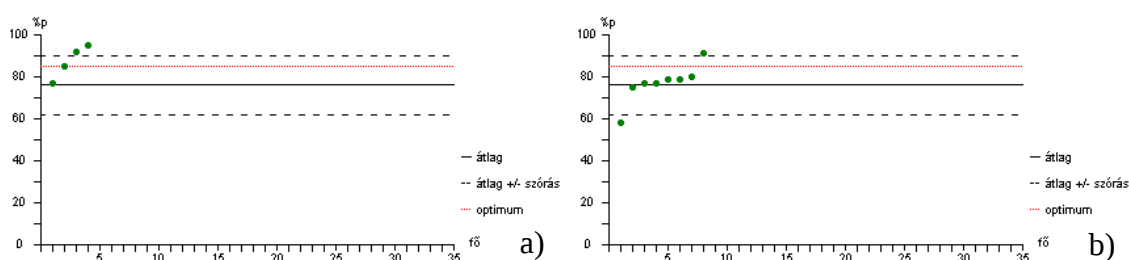
A diákok teljes hozzáállását a **szocialitás** teszt segítségével mértem fel (2-3. melléklet). A referencia értékek kisközösségben: átlag 76 %,p. (egyenes vonal a grafikonon), szórás 14 %,p. (szaggatott vonal a grafikonon), optimum: 85 %,p. (piros egyenes a grafikonon). A Szerednyei Elemi Iskola 1. osztályában a 7 tanulóból 1 gyerek 92 %,p-ra teljesít, 1 gyerek 89 %,p-ra, 2 gyerek 84 %,p-ra, 1 gyerek 80 %,p-ra, 1 gyerek 79 %,p-ra, 1 gyerek 78 %,p-ra. Az osztály átlaga 84 %,p, szórása 16 %,p, optimum fölötti értékelést 2 tanuló ért el (19.a ábra).

19. ábra: A szocialitás teszt eredményei az 1. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)

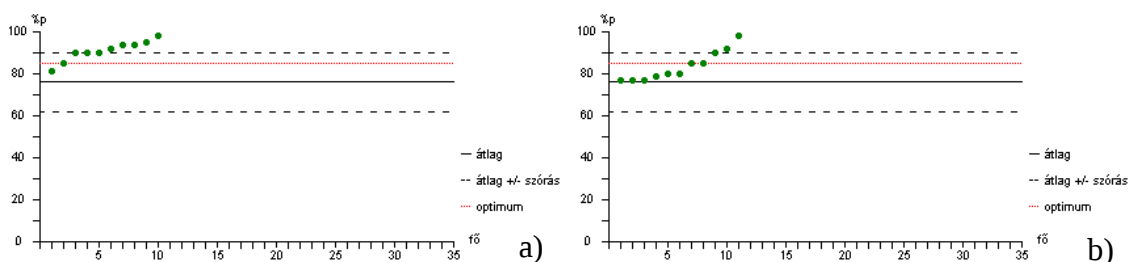
A Beregrákosi Gimnázium 1. osztályában a 11 tanulóból 2 gyerek 91 %,p-ra teljesít, 1 gyerek 82 %,p-ra, 2 gyerek 81 %,p-ra, 1 gyerek 80 %,p-ra, 1 gyerek 78 %,p-ra, 1 gyerek 77 %,p-ra, 1 gyerek 76 %,p-ra, 1 gyerek 75 %,p-ra, 1 gyerek 74 %,p-ra. Az osztály átlaga 81 %,p, szórása 6 %,p, optimum fölötti értékelést 2 tanuló ért el (19.b ábra).

A Szerednyi Elemi Iskola 2. osztályában a 4 tanulóból 1 gyerek 95 %,p-ra teljesít, 1 gyerek 92 %,p-ra, 1 gyerek 85 %,p-ra, 1 gyerek 77 %,p-ra. Az osztály átlaga 87 %,p, szórása 7 %,p, optimum fölötti értékelést 3 tanuló ért el (20.a ábra). A Beregrákosi Gimnázium 2. osztályában a 8 tanulóból 1 gyerek 91 %,p-ra teljesít, 1 gyerek 80 %,p-ra, 2 gyerek 79 %,p-ra, 2 gyerek 77 %,p-ra, 1 gyerek 75 %,p-ra, 1 gyerek 58 %,p-ra. Az osztály átlaga 77 %,p, szórása 9 %,p, optimum fölötti értékelést 1 tanuló ért el (20.b ábra).

20. ábra: A szocialitás teszt eredményei a 2. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyi Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)

A Szerednyi Elemi Iskola 3. osztályában a 10 tanulóból 1 gyerek 98 %,p-ra teljesít, 1 gyerek 95 %,p-ra, 2 gyerek 94 %,p-ra, 1 gyerek 92 %,p-ra, 3 gyerek 90 %,p-ra, 1 gyerek 85 %,p-ra, 1 gyerek 81 %,p-ra. Az osztály átlaga 91 %,p, szórása 5 %,p, optimum fölötti értékelést 9 tanuló ért el (21.a ábra).

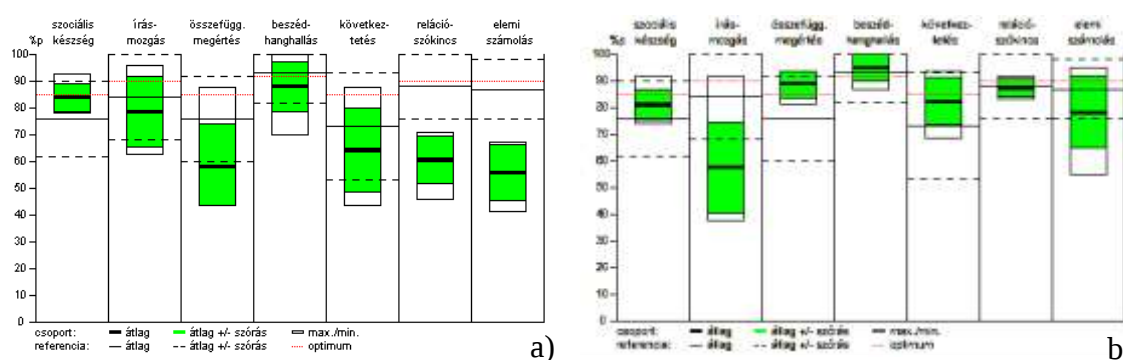

21. ábra: A szocialitás teszt eredményei a 3. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyi Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)

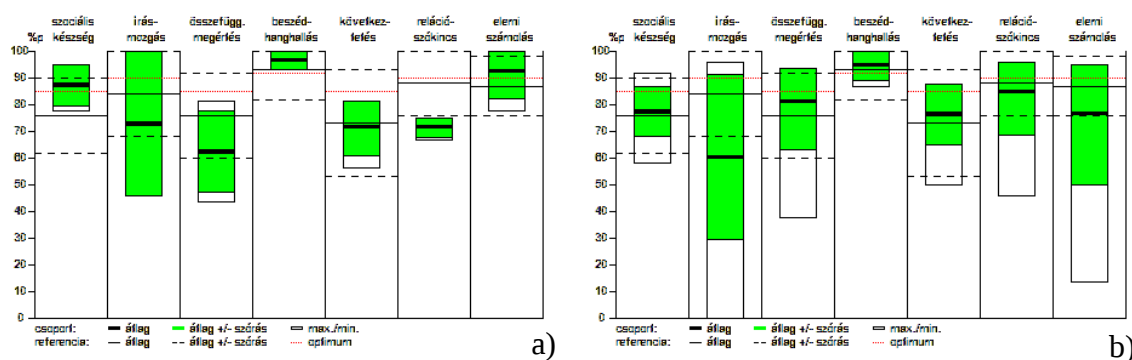
A Beregrákosi Gimnázium 3. osztályában a 11 tanulóból 1 gyerek 98 %,p-ra teljesít, 1 gyerek 92 %,p-ra, 1 gyerek 90 %,p-ra, 2 gyerek 85 %,p-ra, 2 gyerek 80 %,p-ra, 1 gyerek 79 %,p-ra, 3 gyerek 77 %,p-ra. Az osztály átlaga 84 %,p, szórása 7 %,p, optimum fölötti értékelést 5 tanuló ért el (21.b ábra).

A szocialitás fejlesztésére a következő eszközök javasoltak: mesék, bábozás, szituációs játékok, önismereti – a másik megismerését szolgáló játékok, társas játékok. Ez a készségterület lényeges kritériuma az iskolaérettségnek.

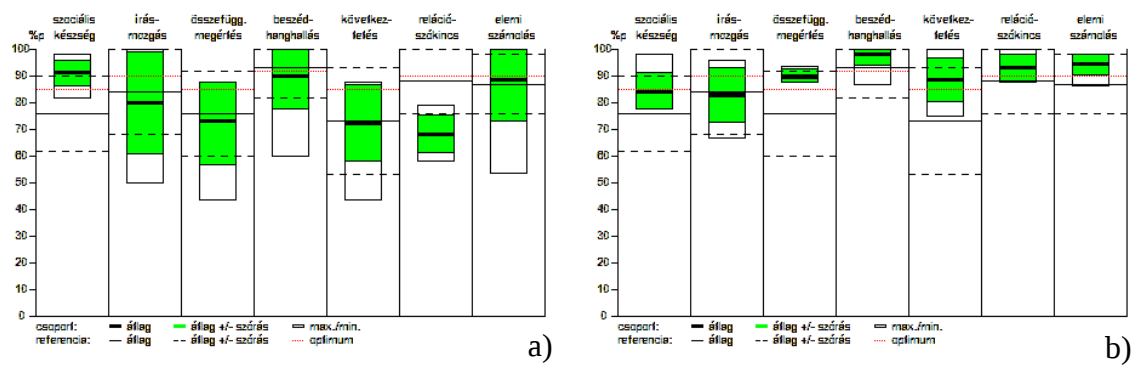
Összesített grafikonon mutatom a két iskola mérésének eredményeit lebontva a mért készségekre. Az ábrák 7 oszlopa a hét készségnek felel meg. Mindegyik oszlop mutatja a csoport átlagát (vastag fekete vonal), a szórással megnövelt átlag és a szórással csökkentett átlag értékét (zöld téglalap), a csoport legjobb és leggyengébb eredményét (fehér téglalap), továbbá a referencia-adatokat melyek közül az átlagot vékony fekete vonal, a szórásokat szaggatott vonalak és az optimumot piros vonal jelzi (22-24. ábra).

22. ábra: A 7 teszt eredményei az 1. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)

23. ábra: A 7 teszt eredményei a 2. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)

24. ábra: A 7 teszt eredményei a 3. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)

Az élőbeszéd továbbfejlesztésre nagyon jó módszer a mese, mivel majdnem mindegyik készség továbbfejlesztésére nagyon jól alkalmazható és minden korosztály számára alkalmas.

ÖSSZEFOGLALÁS

A diplomamunkám témája Az előbeszéd fejlesztése anyanyelv órákon. Célja, hogy a DIFER mérőeszköz segítségével megvizsgáljam és összehasonlítsam a P. Frangepán Katali Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájának és a Beregrákosi Gimnázium 1-3. osztályos tanulóinak beszédfejlettségét.

A kutatásom módszerül tesztet választottam, melynek segítségével a leghatékonyabban tudtam feltérképezni a diákok beszédfejlettségét. A DIFER tesztet 4-től 8, illetve 9 éves korig alkalmazzák. A teszt kitöltése névtelen volt, az egész első, második és harmadik osztály részt vett benne. A családi okok miatt nem sikerült újabb mérést elvégeznem az iskolában. A teszt kitöltése után elemeztem és kiértékeltem az adatokat.

A dolgozat megírása során feldolgozott szakirodalom révén világossá vált számomra, hogy az előbeszéd magában foglalja a gondolkodás, az emlékezés és a döntéshozatal képességét, hiszen mindezek alapvető eszköze a beszéd. A kommunikáció révén tapasztalatokat szerzünk, gondolkodunk, és megosztjuk egymással gondolatainkat. A beszédkésztség fejlesztése alapvető fontosságú az oktatásban, mivel a tanulás, a fejlődés és a társadalmi sikeresség szempontjából is elengedhetetlen a kifinomult beszédkésztség és a tudatos nyelvhasználat, amely illeszkedik a nyelvi környezethez.

Lényeges, hogy a tanulóknak kialakítsuk az anyanyelvhez való pozitív viszonyulást és elkötelezettséget. Fontos, hogy magabiztosan tudjanak megszólalni a nyilvánosság előtt, valamint törekedjenek az igényes kifejezésmódra, amely nemcsak esztétikus, hanem a helyes szó- és nyelvhasználatra is épül.

A vizsgálattal kapcsolatban a következő kutatási kérdéseket illetve hipotéziseket fogalmaztam meg:

1. a tanulók beszédfejlettsége a két iskolában különbözik;
2. a magyar közösségben jobb az ukrán gyermekek szókinccse, mint tiszta ukrán környezetben;
3. a megfelelő módszer használata során fejlődik a gyermekek beszédfejlettsége.

A kutatás elvégzése és elemzése során arra a következtetésre jutottam, hogy a felvetett hipotézisek közül kettő igazolódott: a két iskolában a tanulók szókinccse különbözik. A összehasonlítva a két iskola eredményeit az eltérések 10-15% között van. Az a feltételezésem, hogy magyar illetve ukrán közösségben tanuló ukrán diákok szókinccse

különbözik és sokkal jobb azoké amelyek magyar közegben vannak szintén igaz. A diákok többségének a szókincse megfelel életkoruknak és a tantervi elvárásoknak. Ugyanakkor nehézséget jelentett számukra a tapasztalati következtetések és összefüggések szóbeli megfogalmazása.

REZÜMÉ

Тема моєї дипломної роботи «Формування усного мовлення школярів на уроках рідної мови». Мета проекту - дослідити та порівняти розвиток мовлення учнів 1-3 класів в Закладі початкової школи смт. Середнє ПЗ "Гімназія ім. П. Коталін Франгепан" та в Ракошинській Гімназії.

Методом дослідження я обрала тест, який є найефективнішим способом визначення рівня мовленнєвого розвитку учнів. Тест DIFER використовується для дітей віком від 4 до 8 та 9 років. Тест заповнювався анонімно, і в ньому взяли участь всі учні першого, другого та третього класів. Через сімейні обставини я не змогла пройти ще одне вимірювання в школі. Після проходження тесту я проаналізувала та оцінила отримані дані.

Завдяки літературі, яку я вивчила в ході написання цієї роботи, мені стало зрозуміло, що усне мовлення включає в себе здатність мислити, запам'ятовувати і приймати рішення, оскільки мовлення є основним інструментом для всього цього. Спілкуючись, ми отримуємо досвід, рефлексуємо та ділимося своїми думками. Розвиток мовленнєвих навичок має важливе значення в освіті, оскільки розвинені мовленнєві навички та свідоме використання мови в контексті, що відповідає мовному середовищу, є необхідними для навчання, розвитку та соціального успіху.

Важливо розвивати в учнів позитивне ставлення та прихильність до рідної мови. Важливо, щоб вони могли впевнено говорити публічно і прагнули до витонченого самовираження, що ґрунтується не лише на естетиці, а й на правильному використанні слів і мови.

У зв'язку з дослідженням були сформульовані такі дослідницькі питання та гіпотези:

1. мовленнєвий розвиток учнів у двох школах відрізняється,
2. словниковий запас українських дітей кращий в угорській громаді, ніж в чисто українському середовищі,
3. мовленнєвий розвиток дітей покращується при використанні правильної методики.

У ході проведення та аналізу дослідження я дійшла висновку, що дві з висунутих гіпотез підтвердилися: словниковий запас учнів двох шкіл відрізняється. Якщо порівнювати результати двох шкіл, то відмінності знаходяться в межах 10-15%.

Моя гіпотеза про те, що словниковий запас українських учнів в угорській та українській громадах відрізняється і набагато кращий, ніж в учнів в угорських громадах, також підтвердилася. Більшість словникового запасу учнів відповідає їхньому віку і відповідає очікуванням навчальної програми. Однак вони мали труднощі з вербалізацією емпіричних висновків і зв'язків.

HIVATKOZOTT IRODALOM

- Derzsavnij sztandart/Державний стандарт (2020): Про внесення змін до Державного стандарту початкової освіти. Кабінет Міністрів України постанова від 24 липня 2019 р., Київ.
Link: [Про внесення змін до Державного ... | від 24.07.2019 № 688 \(rada.gov.ua\)](#)
Letöltés dátuma: 2024. 04. 17.
- BÁCSI J., BAGI B. (2022): Szakmódszertani és más pedagógiai tanulmányok Szerkesztette: Karlovitz János Tibor: Beszédfejlesztés komplex fejlesztési keretben. International Research Institute s.r.o. Komárno.
- BÁCSI J., SEJTES GY. (2009). Didaktikai útmutató a szövegértési feladatlapok összeállításához. Anyanyelv-pedagógia, 2 (4).
- BUDA, B. (1994): A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei. Animula, Budapest.
- COOLEY, C. H. (1902): Human Nature and the Social Order. In: NÉMEDI DÉNES: Klasszikus szociológia 1890–1945. Napvilág, Budapest, 1995.
- DEME L. (1987): *A beszéd és a nyelv*. Budapest, Tankönyvkiadó.
- FÁBIÁN, ZS. (2012): „Teremtő Beszéd”: a verbális kommunikáció képességének változása és ennek viselkedésszabályozó hatása. Városi Nevelési Tanácsadó, Pályaválasztási és Logopédiai Intézet, Eger. Gyógypedagógiai Szemle a Magyar Gyógypedagógusok Egyesületének Folyóirata, 128 – 135, XL. évfolyam
- GOFFMAN, E. (1981): A hétköznapi élet szociálpszichológiája (Tanulmányok). Gondolat Kiadó, Budapest.
Letöltés[2025.03.31]. <https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=218>
- JUHÁSZ V., RADICS M. (2019): *Hazánkban használt szókinccsmérő eljárások*. II. Anyanyelvpedagógia, 11. évfolyam, 2. szám
- KOVALOVSKY, M. [et al.] (szerk.): Magyar Nyelv Értelmező Kéziszótára. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1972.
- LŐRIK, J. AJTONY, P. – PALOTÁS, G. – PLÉH, CS. (2015): Aktív szókinccs-vizsgálat (LAPP). Budapest : Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft., 5. p.
- ROSTA, K. (2015): A nyelvi fejlődés folyamata, az eltérő nyelvi fejlődés korai felismerése és terápiája. ELTE Gyakorló Óvoda és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Gyermeknevelés 3. évf. 2. szám 121–130.

- SZIRMAY E. (1970): *A beszédkésztség fejlesztésének feltételei az általános iskola alsó tagozatában*. Módszertani közlemények, X. évfolyam, 1. szám
- TANCZ, T. (2011): *Nyelvi és kommunikációs készségek játékos fejlesztése az alapozó szakaszban*. Anyanyelv-pedagógia, 2. szám
- БАРТАШЕВА Г. І. (2004): Взаємодія невербальних та вербальних компонентів ситуації комунікативного домінування в англомовному дискурсі // автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. спец. «Германські мови». – Харків, 23 с
- БУШ, Г. (1985): Диалогика і творчість. Рига: Авотс.
- ГУМБОЛЬДТ, В. (1984): Вибрані твори по мовознавству. М.: Прогрес.
- ЗЕМСЬКА, Е. В. (1988): Міське усне мовлення і задачі її вивчення // Різновиду міського усного мовлення. М.: Наука.
- КАРПЮК О. Д. (2019): Англійська мова: підручник для 2 класу закладів загальної середньої освіти (з аудіосупроводом) // Тернопіль : «Видавництво Астон». — 112 с.
- КОЖИН А.Н., КРИЛОВА О.А., ОДИНЦОВ В.В. (1982): Функціональні типи розмовної мови.
- КУЖЕЛЬ О. М. (2015): Використання невербальних засобів спілкування на уроках англійської мови. / О. М. Кужель // Таврійський вісник освіти. - № 1. - С. 137-142.
- ЛАДИЖЕНСКАЯ Т.А. Система роботи з розвитку зв'язного усного мовлення учнів. М., 1975.
- МАТИНОВА О. М. (2004): Особливості вираження емоційних станів персонажів сучасної англійської літератури невербальними засобами // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка, Вип. 19. - С. 257–259.
- ПЕРЕДОН Н. О. (2018): Вербальні та невербальні засоби реалізації стратегій і тактик учасників комунікативної ситуації «примирення» (на матеріалі англійської мови): дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук, спец. 10.02.04 – германські мови, Херсон, 260 с.
- САФАРЯН С. (2014): Шляхи розвитку педагогічної техніки вчителя іноземної мови. Іноземні мови в школах України. - 2014. - № 5. - С. 2-9.
- ЦІНЬКО С. В. (2017): Роль невербальних засобів спілкування у процесі сприймання і розуміння усного мовлення. Науковий часопис НПУ ім.М.П.Драгоманова. Серія 8. Філологічні науки (мовознавство і літературознавство). Випуск 9'2017, 132-138

MELLÉKLETEK

1. melléklet: A DIFER teszt

SZOCIALITÁS

A VIZSGÁLATOK JAVASOLT RENDJE

<i>Első vizsgálati alkalom</i>	<i>Második vizsgálati alkalom</i>	<i>Harmadik vizsgálati alkalom</i>
1) ÍRÁSMOZGÁS-KOORDINÁCIÓ 1a) társakhoz való viszony 1b) késleltetett utasítás 2) ÖSSZEFÜGGÉS-MEGÉRTÉS 2a) kapcsolatfelvétel 2b) erkölcsi érzék (Sanyi) 2c) feladattartás 2d) kitartás 2e) érzelmi viszonyulás 2f) koncentráció	3) BESZÉDHANGHALLÁS 3a) kapcsolatfelvétel 3b) erkölcsi érzék (Jutka) 3c) feladattartás 4) KÖVETKEZTETÉS 4a) erkölcsi érzék (Jancsi) 4b) feladattartás 4c) kitartás 4d) érzelmi viszonyulás 4e) koncentráció	5) RELÁCIÓSZÓKINC 5a) kapcsolatfelvétel 5b) erkölcsi érzék (Mari) 5c) feladattartás 6) ELEMI SZÁMOLÁS 6a) erkölcsi érzék (Laci) 6b) feladattartás 6c) kitartás 6d) érzelmi viszonyulás 6e) koncentráció

TÁRSAS FELADATHELYZET (írásmozgás-koordináció)

Miután az írásbeli feladatot részletesen elmagyaráztuk, hangsúlyozva közöljük az úgynevezett késleltetett utasítást:

**„Aki végzett a feladatokkal, üljön nyugodtan,
és csendben várjon, amíg össze nem szedem a kitöltött lapokat.”**

Ezután a gyerekektől távolabb leülünk egy asztalhoz úgy, hogy megfigyelhessük őket, de lehetőleg minél kevéssé érezzék magukat kontroll alatt. Engedjük őket dolgozni, beszélgetni. Csak akkor avatkozunk közbe, ha felhagytak a feladat megoldásával (ha valaki elhagyja a helyét, veszekedni kezdenek stb.). Aki nem készült el valamennyi feladattal, azt megpróbáljuk rábírní a hiányzó feladatok elvégzésére.

Amikor valamennyien befejezték a munkát, még **egy percig várakoztatjuk őket** az asztalnál.

A megfigyelő, értékelő tevékenységünk két szempontra irányul: a gyermek *társakhoz való viszonyára* és a *késleltetett utasítás megtartására*. A négy gyermek megfigyelt aktivitásának eseményeit egy négy részből álló osztott, a megfelelő nevekkkel jelzett papírra följegyezzük. A megfigyelés, értékelés célja, hogy a két szempont alábbi értékei közül választani tudjunk. Ezután a négy tanulót elbocsátjuk azzal, hogy rövidesen egyenként visszahívjuk őket. Végül a gyerekre leginkább illő megnevezés számértékét írjuk be a „Fejlődési mutató” megfelelő rovatába.

1a) A társakhoz való viszony

**5=társaira pozitív hatású 4=nem hagyja magát megzavarni 3=befolyásolható 2=zavaró
1=provokatív**

1b) A késleltetett utasítás megtartása

5=társaira pozitív hatású 4=jó önfegyelmű 3=türelmetlen 2=fegyelmetlen 1=elmenne

KAPCSOLATFELVÉTEL (értékelés háromszor, a három egyéni vizsgálat előtt)

2a) összefüggés-megértés; 3a) beszédhanghallás és következtetés; 5a) relációsószókincs és elemi számolás

5=A belépő gyerek kezdeményez (pl. köszön, leül stb.). Köszöntjük, leültetjük, ha kell. 5 pontot jegyezzük a „Fejlődési mutatóba”. (Következhethet a 2b), illetve a 3b) vagy az 5b) vizsgálat.)

4=Ha nem kezdeményező, röviden elbeszélgetünk testvéréről, játékról stb. Amennyiben a kapcsolatfelvételt megfelelőnek tartjuk, 4 pontot írunk a „Fejlődési mutatóba”. (Következhethet a 2b), illetve a 3b) vagy az 5b) vizsgálat.)

3=Ha közömbös, kelleetlen, elmondjuk SANYI (JUTKA, MARI) történetét és beszélgetünk róla az *Erkölcsei érzék* című rész szerint. Ha ez elősegítette a kielégítő kapcsolatfelvételt, 3 pontot adunk. (Következhethet a 2c), illetve a 3c) vagy az 5c) vizsgálat.)

2=Amennyiben még mindig idegenkedik, vonakodik, rövid mesét mondunk. Ha ez segít, 2 pontot írunk a „Fejlődési mutatóba”. (Következhethet a 2c), illetve a 3c) vagy az 5c) vizsgálat.)

1=Ha a mese sem volt elég, nem jött létre megfelelő kapcsolat, 1 pontot írunk be. Az egyéni vizsgálatot ebben az esetben is próbáljuk meg elvégezni. (Következhethet a 2c), illetve a 3c) vagy az 5c) vizsgálat.)

SZOCIALITÁS

(folytatás)

ERKÖLCSI ÉRZÉK

„Most elmondok egy rövid történetet SANYIRÓL (JUTKÁRÓL, JANCsirÓL, MARIRÓL, LACIRÓL). Figyeld meg, majd beszélgetünk róla.”

Felolvassuk az esedékes történetet és megkérdezzük, hogy mi a véleménye X tettéről. Ha nem válaszol vagy nem megfelelő a véleménye, megkérdezzük:

„Helyesen cselekedett-e X, amikor...?” A válasz után a „Miért?”, „Te mit csináltál volna?” iránt érdeklődünk, és a témáról beszélgetést kezdeményezünk.

2b) összefüggés-megértés előtt **SANYI** („lopás”). Sanyi a barátjával játszott, és egy óvatlan pillanatban zsebre tette barátja legkedvesebb játékát. A barátja sokáig kereste a játékát és nagyon sírt.

3b) beszédhanghallás előtt **JUTKA** (együttérzés). A gyerekek vidáman fogócskáztak, és Zsuzsi elesett. Nagyon megütötte magát. Jutka odaszaladt hozzá, felsegítette és hosszasan vigasztalta. A többiek közben játszottak.

4a) következtetés előtt **JANCSI** (erőszak). Pityu egy érdekes játékot talált, ami Jancsinak is megtetszett. Ezért Jancsi odament Pityuhoz és megragadta a játékot. El akarta venni Pityutól, aki nem engedte. Ezért rángatták egymást és hangosan kiabáltak. Végül Jancsi kitépte Pityu kezéből a játékot és elszaladt vele.

5b) relációszókincs előtt **MARI** (károkozás). Kati egy szép kisollót talált a fiókhán, és megmutatta Marinak. Amikor Mari kézbe vette az ollót, hirtelen belenyírt Kati új ruhájába és elszaladt. Kati nagyon sírt, mert sajnálta a szép új ruháját.

6a) elemi számolás előtt **LACI** (együttműködés). Laci szeretett volna mérleghintázní, ezért elkezdett társat keresni. Sorba kérdezett mindenkit, de senki nem akart vele hintázní. Már majdnem sírt a sok elutasítás miatt, amikor cred-ménnyel járt. Balázs szívesen csatlakozott hozzá, és boldogan hintáztak.

*

A beszélgetés alapján minden történet után a gyerek erkölcsi érzékét az alábbi kategóriák szerint pontozzuk:

5=feltűnően érett **4**=hibátlan magyarázat **3**=jó megítélés **2**=bizonytalan **1**=nincs válasz

FELADATVÁLLALÁS

A feladatvállalást az egyéni vizsgálatok öt témája szerint külön-külön értékeljük:

2c) az összefüggés-megértés, **3c)** a beszédhanghallás, **4b)** a következtetés, **5c)** a relációszókincs, **6b)** az elemi számolás vizsgálatának megkezdésével kapcsolatos tapasztalat alapján.

5=lelkes **4**=igyekező **3**=közömbös **2**=vonakodó **1**=nem akarja

FELADATTARTÁS

A feladattartást háromszor értékeljük az első, a második és a harmadik egyéni vizsgálati alkalom során gyűjtött tapasztalat alapján, három szempont szerint: folyamatosan figyeljük a gyermek kitarását, érzelmi viszonyulását és koncentráció képességét. Majd miután elbocsátottuk a gyermeket, beírjuk a „Fejlődési mutató” megfelelő rowaiba a véleményünket legjobban kifejező számot a három szempont szerint.

*

2d), 4c), 6c) Kitarás

5=célrátörő **4**=buzdítás nem kell **3**=kevés buzdítás **2**=állandó biztatás **1**=rábeszélés

2e), 4d), 6d) Érzelmi viszonyulás

5=növekvő lelkesedés **4**=lelkesedés **3**=érzelmileg semleges **2**=ellenérzés **1**=szembenállás

2f), 4e), 6e) Koncentráció

5=feltűnően jó **4**=jó **3**=átlagos **2**=gyenge **1**=széteső

ÍRÁSMOZGÁS-KOORDINÁCIÓ

SZERVEZÉS

Elkülönített helyen elhelyezünk egy asztalt, amely alkalmas arra, hogy négy gyerek körbeülje. Az írásra alkalmas asztal lapjának egyik éle se legyen 50 cm-nél rövidebb és 120 cm-nél hosszabb (ha ilyen asztal nincs, két iskolapad is megteszi háttal összetolva). A cél az, hogy mind a négy gyermek kényelmesen tudjon másolni, és egymással szemben üljenek.

Ettől az asztaltól mintegy három méternyire legyen egy másik asztal is, amely mögött a vizsgálatot végző személy ül és figyel, rögzíti a gyerekek megnyilvánulásait a „Szociális motívumok és készségek” nevű teszt előírásai szerint.

A másolás megkezdése előtt a négy írólap hátuljára beírjuk a gyermek azonosító adatait. A kitöltött lapokat érdemes eltenni, hogy a később megismételt vizsgálat eredményei ezekhez viszonyíthatók legyenek.

INSTRUKCIÓ

Miután a négy gyerek helyet foglalt az asztal körül, az alábbiak szerint készítjük fel őket a feladat megoldására.

„Tudom, hogy szerettek rajzolni. Nagyon örülnék, ha megmutatnátok, hogy milyen ügyesek vagytok. Mindenkinek adok egy lapot, amire vonalakat fogtok rajzolni. Ne cseréljétek el, mert a hátulján mindenkinek rajta van a neve.”

„Most mindenkinek van egy saját lapja. Nézzétek meg jól! Két sort láthattok. Az első sorban vannak rajzok, a másodikban nincsenek.” (Mutatjuk, magyarázzuk.) „A második üres sorba rajzoljátok majd ugyanazt, ami az első sorban van. Te például hová rajzolod ezt a rajzot?” (A kérdést minden gyermeknek megismétljük, és mindaddig magyarázunk, amíg valamennyien megértik, hogy mit kell csinálni.)

„Minden rajz más. Ez itt egy álló vonal.” (Mutassuk és mindenkivel ellenőrizzük, hogy érti-e.) „Ez itt mellette kör.” (A többit nem kell megnevezni. Azt kell tudatosítani, hogy minden rajz más.)

„Most már mindenki tudja, hogy mit kell csinálni. Nagyon ügyeljétek arra, hogy minden rajzotok pontosan ugyanolyan legyen, mint ami fölötte van, amiről lemásoljátok.” (Kiosztjuk az íróeszközöket, és kezdődhet a munka.)

A továbbiakban a „Társas feladathelyzet” szerint járunk el. (Lásd a „Szociális motívumok és készségek” nevű vizsgálatot.)

ÉRTÉKELÉS

Minden rajz értékelése három szempont szerint történik: **tartalom, elhelyezés és méret** szerint.

Mindhárom szempont szerint **pipa vagy kérdőjel** adható.

A nyolc rajz eredményétől függően tehát 24 db pipát vagy kérdőjelet írunk be a „Fejlődési mutató” megfelelő rovatába.

1) **Tartalom.** A tartalom csak akkor jó (✓), ha az alábbi hibák nem fordulnak elő, egyébként a rajz tartalom szerint rossz (?). **Felismerhetetlenség.** Ha a másolat tartalmi, alaki szempontból teljesen felismerhetetlen firka, maszat vagy hiányzik, akkor a minősítése rossz (?). Ha némileg hasonlít a mintára, akkor még az alábbiak szempontjából is meg kell vizsgálni.

Csere. A gyermek mást rajzolt, mint ami a rajza fölötti minta. Pl. függőleges helyett vízszintes, $\cup$ helyett $\cap$ -t stb. A másolat tartalma ebben az esetben is rossz (?).

Hiány. A rajzból hiányzik egy teljes vonal (a fordított csésze egyik lába, a dupla csésze egyik vonala, a Σ és a $\cup$ három összetevője közül az egyik). Továbbá, ha az utolsó két rajz négy, illetve öt eleme közül egy hiányzik. Az utolsó rajzon az egyik hurok hiánya is kizárja a jó (✓) minősítést.

A másolat tartalom szerint pipát ér, ha a fenti háromfajta hiba egyike sem fordul elő. Kérdőjel irandó a „Fejlődési mutatóba”, ha a fenti háromfajta hiba bármelyike előfordul.

2) **Elhelyezés.** Ha a tartalom ?, akkor az elhelyezés is automatikusan ?. Tehát csak azt a rajzot vizsgáljuk tovább, amelyik a tartalom szerint pipát kapott. Az elhelyezés rossz (?), ha a rajz bármelyik része függőleges vagy vízszintes irányban egy teljes vonalközzel (4 mm) nagyobb mértékben tér el a mintának megfelelő helytől. Rossz az elhelyezés akkor is (a kör és a Σ kivételével), ha nagyobb mértékben dől, mint a következő két rajz: $/$, $\backslash$. Ha e hibák nem észlelhetők, akkor a minősítés ✓.

3) **Méret.** Ha az elhelyezés ?, akkor a méret is automatikusan ?. Tehát csak azt a rajzot vizsgáljuk tovább, amelyik az elhelyezés szerint ✓-t kapott. A méret akkor jó, ha a rajz minden eleme legfeljebb egy milliméterrel nagyobb, illetve kisebb a mintánál. A megengedett méretbeli eltérés tehát ± 1 mm. Ez könnyen becsülhető, mert az alsó és a felső vonal vastagsága pontosan egy mm. Tehát legfeljebb ennyivel lóghat ki a rajz, annak egy vagy több része ennyivel lehet rövidebb, „kövérebb”, „soványabb” a mintánál.

TAPASZTALATI ÖSSZEFÜGGÉS-MEGÉRTÉS

SZERVEZÉS

A mérés egyéni vizsgálat, elkülönített helyen történik. A gyerekekkel szemben ülünk, hogy ne tudja elolvasni a helyes válaszokat.

Ha az aláhúzott részt (vagy azzal tartalmilag teljesen azonosat) kapjuk válaszként, akkor pipát, ha nem, kérdőjelet írunk a „Fejlődést mutató” megfelelő rovatába.

A három csillag fölötti részek a pedagógusnak szólnak. A kövéren szedett mondatokat jól hangsúlyozva olvassuk fel. Szükség szerint másodszor is felolvasszuk. Ha a gyerek kérdez, válaszoljunk, segítve a mondat tartalmának megértését.

N/C = nemcsak akkor/csak akkor;

!/? = szükségszerű/valószínű;

O/E = okság/együttjárás;

M/N = mindig/nem mindig.

- 1) Valahányszor megbotlunk, mindannyiszor eleshetünk, de nemcsak akkor.

(Nemcsak-akkor feltételű és valószínű következményű okság.)

***

Ha megbotlunk, akkor eleshetünk.

(N/C) Mit gondolsz, csak akkor esnek el az emberek, amikor megbotlanak? (nemcsak akkor)

(!/?) Aki megbotlik, az feltétlenül elesik, vagy a körülményeken múlik, hogy elesik-e?

(O/E) Miért esnek el az emberek, amikor megbotlanak? Azért, mert általában ügyetlenek, vagy azért, mert a megbotlás miatt nem tudnak talpon maradni?

(M/N) Szerinted aki megbotlik, az mindig elesik, vagy nem mindig?

- 2) A pénz valahányszor érvényes százforintos, a közepe mindannyiszor aranyhárga, de csak akkor.

(Csak-akkor feltételű és szükségszerű velejárójú együttjárás.)

A magyar fémpénzeket (az 1, az 5 és a 20 forintosok kivételével) kizárjuk az asztalra, a százforintosból kettő darabot. Majd megbeszéljük, hogy a pénzek között van két olyan is, amelyeknek a közepe azért aranyhárga, hogy könnyebb legyen felismerni. Ezt a két pénzt száz forintnak nevezik. Ellenőrzés: a pénzeket összekeverem, és kérem, hogy mutassa meg a két százforintos.

***

Ha az asztalon lévő pénz százforintos, akkor a közepe aranyhárga.

(N/C) Mit gondolsz, csak akkor aranyhárga a pénz közepe, ha százforintos?

(!/?) Van-e az asztalon olyan százforintos, amelyiknek a közepe nem aranyhárga? (nincs)

(O/E) Az aranyhárga közepe miatt lett ez a pénz százforintos, vagy csak ilyen a színe?

(M/N) Szerinted a százforintos közepe mindig aranyhárga? Vagy nem mindig?

- 3) Valahányszor esik az eső, mindannyiszor felhő van az égen, de nemcsak akkor.

(Nemcsak-akkor feltételű és szükségszerű velejárójú együttjárás.)

Magyarázzuk el: ha nincs felhő, akkor nincs miből essen az eső. A felhő azonban nem elég ahhoz, hogy essen az eső. A felhőnek le kell hűlnie ahhoz, hogy eső essen belőle.

***

Ha esik az eső, akkor felhő van az égen.

(N/C) Mit gondolsz, csak akkor van felhő az égen, ha esik az eső? (nemcsak akkor)

(!/?) Ha esik az eső, akkor biztos, hogy van felhő az égen?

(O/E) Van úgy, hogy akkor sem esik az eső, amikor felhő van az égen. Vagyis azért esik az eső, mert felhő van az égen? Vagy nem azért?

(M/N) Szerinted ha esik az eső, mindig van felhő az égen? Vagy nem mindig?

- 4) Valahányszor megsérül az ujjunk, mindannyiszor valószínűleg vérzik.

(Csak-akkor feltételű és valószínű következményű okság.)

Magyarázzuk el: az ujjunk megsérülhet, ha ráütünk, ha megsérjük, ha elvágjuk stb.

***

Ha megsérül az ujjunk, akkor vérezhet.

(N/C) Mit gondolsz, csak akkor vérzik az ujjunk, ha megsérül?

(!/?) Biztos, hogy vérzik az ujjunk, ha megsérül? (nem biztos)

(O/E) A sérülés miatt vérzik az ujjunk? (igen)

(M/N) Szerinted valahányszor megsérül az ujjunk, mindig vérzik? Vagy nem mindig?

TAPASZTALATI ÖSSZEFÜGGÉS-MEGERTÉS

- 5) Valahányszor elengedem a kezemben tartott radírt, mindannyiszor leesik, de csak akkor.

(Csak-akkor feltételű és szükségszerű következményű okság.)

Egy radírt közel az asztal teteje fölött ujjaink között tartunk. „Nézz csak ide! Elengedem a radírt és leesik. Te is kipróbálsz?”

Hangsúlyozzuk, hogy a kezünkben tartott radírról van szó. A kérdések közben végig tartjuk a radírt az ujjaink között!

(A gravitáció fogalma ebben az életkorban még nem alakul ki.)

***

Ha a kezünkben tartott radírt elengedjük, akkor leesik.

(N/C) Mit gondolsz, csak akkor esik le a radír, ha elengedjük?

(I/?) Ha elengedem a radírt, akkor biztos, hogy leesik?

(O/E) Az elengedés miatt esik le a radír? (igen)

(M/N) Szerinted ha elengedem a radírt, akkor mindig leesik? Vagy nem mindig?

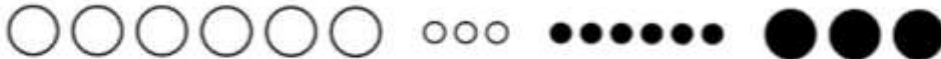
- 6) Valahányszor nagy a kör, mindannyiszor valószínűleg fekete, de nemcsak akkor.

(Nemcsak-akkor feltételű és valószínű velejárójú együttjárás.)

„Nézd meg ezeket a köröket!” **Mutatjuk:** van közörműk nagy és üres (fehér), kicsi és üres (fehér), kicsi és fekete, nagy és fekete.

„Most én kérdezem, te mutasd! Melyek a kicsi üresek (fehérek)? Melyek a nagy feketék?”

***

Ha a kör nagy, akkor lehet, hogy fekete.

(N/C) Mit gondolsz, csak akkor fekete a kör, ha nagy? (nemcsak akkor)

(I/?) Ha a kör nagy, akkor biztos, hogy fekete? (nem biztos)

(O/E) A nagy fekete körök a nagyságuk miatt feketék, vagy csak nagyok is meg feketék is?

(M/N) Szerinted mindegyik nagy kör fekete? Vagy nem mindegyik?

- 7) Valahányszor felhő van az égen, mindannyiszor valószínűleg esik az eső.

(Csak-akkor feltételű és valószínű velejárójú együttjárás.)

Magyarázzuk el: hogy ha nincs felhő, akkor nincs miből eszen az eső. A felhő azonban nem elég ahhoz, hogy eszen az eső. A felhőnek le kell hűlnie ahhoz, hogy eső legyen belőle.

***

Ha felhő van az égen, akkor esik az eső.

(N/C) Mit gondolsz, csak akkor esik az eső, ha felhő van az égen?

(I/?) Biztos, hogy esik az eső, ha felhő van az égen? (nem biztos)

(O/E) Van úgy, hogy akkor sem esik az eső, amikor felhő van az égen. Tehát azért esik az eső, mert felhő van az égen? Vagy nem azért?

(M/N) Szerinted amikor felhő van az égen, akkor az eső mindig esik? Vagy nem mindig?

- 8) Valahányszor valamely állat többé nem jut táplálékhoz, annak az állatnak a pusztulása mindannyiszor bekövetkezik, de nemcsak akkor.

(Nemcsak-akkor feltételű és szükségszerű következményű okság.)

***

Ha egy állat többé nem jut táplálékhoz, akkor éhen hal.

(N/C) Mit gondolsz, csak akkor pusztulnak el az állatok, ha nincs ennivalójuk? (nemcsak akkor)

(I/?) Biztosan elpusztulnak az állatok, ha többé nem jutnak táplálékhoz?

(O/E) Okozhatja élelemhiány az állatok pusztulását? (igen)

(M/N) Szerinted mindig elpusztul az állat, amelyik többé nem jut táplálékhoz? Vagy nem mindig?

BESZÉDHANGHALLÁS/1

(rövid változat)

A mérés egyéni vizsgálattal, elkülönített helyen történik. Úgy helyezkedjünk el, hogy a gyermek ne láthassa a szánkat.

1) Mutassuk! Ez egy *pont*, ez a fiú *csomagot bont*.

Most a kettő közül
csak az egyiket
fogom mondani.
Mutass rá arra,
amelyiket mondom!

PONT / BONT

2) Mutassuk! Itt úszik egy *hal*, itt meg a fiú nem jól *ball*.

Most a kettő közül
csak az egyiket
fogom mondani.
Mutass rá arra,
amelyiket mondom!

HAL / HALL

A szópárok közül véletlenszerűen hol az elsőt, hol a másodikat mondjuk ki!

3) Mutassuk! Itt valaki levest *mer*, itt meg valaki *mér*.

Most a kettő közül
csak az egyiket
fogom mondani.
Mutass rá arra,
amelyiket mondom!

MER / MÉR

4) Mutassuk! Itt a piros *meggy*, ez a fiú meg valahová *megy*.

Most a kettő közül
csak az egyiket
fogom mondani.
Mutass rá arra,
amelyiket mondom!

MEGGY / MEGY

A szópárok közül véletlenszerűen hol az elsőt, hol a másodikat mondjuk ki!

5) Mutassuk! Ez egy hegyes *olló*, ez a madár pedig a *bolló*.

Most a kettő közül
csak az egyiket
fogom mondani.
Mutass rá arra,
amelyiket mondom!

OLLÓ / HOLLÓ

6) Mutassuk! Ez a *domb*, ez meg a *dob*.

Most a kettő közül
csak az egyiket
fogom mondani.
Mutass rá arra,
amelyiket mondom!

DOMB / DOB

A szópárok közül véletlenszerűen hol az elsőt, hol a másodikat mondjuk ki!

BESZÉDHANGHALLÁS

(a rövid változat folytatása)

7) **Mutassuk!** A fiú cipőfűzőt *köt*, a *köd* eltakarja a fákat.

Most a kettő közül
csak az egyiket
fogom mondani.
Mutass rá arra,
amelyiket mondom!

KÖT / KÖD

A szópárok közül **véletlenszerűen** hol az elsőt, hol a másodikat mondjuk ki!

Figyeld meg a két virágot! Egyformának látod őket vagy nem? Most figyeld meg a két autót! Ezek is egyformák? Miért nem? Most megint azt kell figyelned, hogy egyforma vagy nem, de nem képekkel, hanem szavakkal játszunk. Neked kell eldöntened, hogy egyforma szavakat hallottál vagy nem. (Minden szópár ejtése után újra kérdezzük: Egyformák voltak vagy nem?)

10) TOPOG-TOPOG

11) BÓJA-GÓLYA

12) KONGAT-KONGAT

13) HÚSZ-HÚZ

8) **Figyeld meg**, hogy helyesen mondom-e, amit a képen látsz! Mindkét szó kimondása után kérdezzük: Jól mondtam vagy nem mondtam jól? (Akkor 1, ha mindkét válasz jó.)

HOLD / HOLT

9) **Figyeld meg**, hogy helyesen mondom-e, amit a képen látsz! Mindkét szó kimondása után kérdezzük: Jól mondtam vagy nem mondtam jól? (Akkor 1, ha mindkét válasz jó.)

CITOM / CITROM

Most olyan „szavakat” fogsz hallani, amelyeket én találtam ki. **Figyeld meg** őket! A két „szó” egyforma vagy nem? (A kérdést mindkét feladatnál tegyük fel.)

14) CEB-SZEB

15) GYEK-NYEK

BESZÉDHANGHALLÁS

(folytatás, ha az előző 15 kérdésre kettőnél több a bábás válasz)

16) **Mutassuk!** Ez egy *doboz*. Ez meg a *tohoz*.

Most a kettő közül
csak az egyiket
fogom mondani.
Mutass rá arra,
amelyiket mondom!

DOBOZ / TOBOZ

17) **Mutassuk!** Ez egy *síp*. A szűnyog *csíp*.

Most a kettő közül
csak az egyiket
fogom mondani.
Mutass rá arra,
amelyiket mondom!

SÍP / CSÍP

A szópárok közül **véletlenszerűen** hol az elsőt, hol a másodikat mondjuk ki!

BESZÉDZHANGHALLÁS / 2

(folytatás)

18) Mutassuk! Itt egy kislány ugrókötéllel játszik, ez a fiú meg elbújt, alig látszik.

Most a kettő közül
csak az egyiket
fogom mondani.
Mutass rá arra,
amelyiket mondom!

JÁTSZIK / LÁTSZIK

19) Mutassuk! Itt egy hosszú fűszál. Itt meg sál van a fiú nyakán.

Most a kettő közül
csak az egyiket
fogom mondani.
Mutass rá arra,
amelyiket mondom!

SZÁL / SÁL

A szópárok közül véletlenszerűen hol az elsőt, hol a másodikat mondjuk ki!

20) Mutassuk! Ez itt fonál, ez meg vonal.

Most a kettő közül
csak az egyiket
fogom mondani.
Mutass rá arra,
amelyiket mondom!

FONAL / VONAL

21) Mutassuk! Az egy falat kenyér. Ezek meg falak.

Most a kettő közül
csak az egyiket
fogom mondani.
Mutass rá arra,
amelyiket mondom!

FALAT / FALAK

A szópárok közül véletlenszerűen hol az elsőt, hol a másodikat mondjuk ki!

22) Mutassuk! Itt egy ökör látható, itt meg egy ököl.

Most a kettő közül
csak az egyiket
fogom mondani.
Mutass rá arra,
amelyiket mondom!

ÖKÖR / ÖKÖL

23) Mutassuk! Az ember agya a fejében van. Itt meg egy anya a babáját ringatja.

Most a kettő közül
csak az egyiket
fogom mondani.
Mutass rá arra,
amelyiket mondom!

AGYA / ANYA

A szópárok közül véletlenszerűen hol az elsőt, hol a másodikat mondjuk ki!

BESZÉDHANGHALLÁS

(folytatás)

24) Mutassuk! Ez a rózsza piros. Ennek a kislánynak Róza a neve.

Most a kettő közül
csak az egyiket
fogom mondani.
Mutass rá arra,
amelyiket mondom!

RÓZSA / RÓZA

25) Mutassuk! A szén fűtőanyag. A ceruzák színük szerint különböznek.

Most a kettő közül
csak az egyiket
fogom mondani.
Mutass rá arra,
amelyiket mondom!

SZÉN / SZÍN

A szópárok közül véletlenszerűen hol az elsőt, hol a másodikat mondjuk ki!

26) Mutassuk! A malac földet tőr, a bácsi meg ingujjat tőr.

Most a kettő közül
csak az egyiket
fogom mondani.
Mutass rá arra,
amelyiket mondom!

TŰR / TŰR

27) Mutassuk! Ez az ember agya. A pap bácsit úgy hívjuk: atya.

Most a kettő közül
csak az egyiket
fogom mondani.
Mutass rá arra,
amelyiket mondom!

AGYA / ATYA

A szópárok közül véletlenszerűen hol az elsőt, hol a másodikat mondjuk ki!

28) Mutassuk! Ez a kicsi állat a vízben élő bidra. Itt meg a busz felmegy a bidra.

Most a kettő közül
csak az egyiket
fogom mondani.
Mutass rá arra,
amelyiket mondom!

HIDRA / HÍDRA

29) Mutassuk! Itt öt pontot látsz, itt meg valaki rámutat a fiúra, mert őt keresi.

Most a kettő közül
csak az egyiket
fogom mondani.
Mutass rá arra,
amelyiket mondom!

ÖT / ÖT

A szópárok közül véletlenszerűen hol az elsőt, hol a másodikat mondjuk ki!

BESZÉDHANGHALLÁS /3

(folytatás)

30) Mutassuk! Ez egy toll. A fiú meg dobogott *toll*.

Most a kettő közül
csak az egyiket
fogom mondani.
Mutass rá arra,
amelyiket mondom!

TOLL / TOL

A szópárok közül véletlenszerűen hol az elsőt, hol a másodikat mondjuk ki!

33) Figyeld meg, hogy helyesen mondom-e, amit a képen látsz! Mindkét szó kimondása után kérdezzük: Jól mondtam vagy nem mondtam jól? (Akkor ✓, ha mindkét válasz jó.)

BISZIKLI / BICIKLI

34) Figyeld meg, hogy helyesen mondom-e, amit a képen látsz! Mindkét szó kimondása után kérdezzük: Jól mondtam vagy nem mondtam jól? (Akkor ✓, ha mindkét válasz jó.)

HANTYA / HANGYA

31) Figyeld meg, hogy helyesen mondom-e, amit a képen látsz! Mindkét szó kimondása után kérdezzük: Jól mondtam vagy nem mondtam jól? (Akkor ✓, ha mindkét válasz jó.)

GALAMB / KALAMB

32) Figyeld meg, hogy helyesen mondom-e, amit a képen látsz! Mindkét szó kimondása után kérdezzük: Jól mondtam vagy nem mondtam jól? (Akkor ✓, ha mindkét válasz jó.)

SIRÁF / ZSIRÁF

35) Figyeld meg, hogy helyesen mondom-e, amit a képen látsz! Mindkét szó kimondása után kérdezzük: Jól mondtam vagy nem mondtam jól? (Akkor ✓, ha mindkét válasz jó.)

ŐSZ / ŐSZ

36) Figyeld meg, hogy helyesen mondom-e, amit a képen látsz! Mindkét szó kimondása után kérdezzük: Jól mondtam vagy nem mondtam jól? (Akkor ✓, ha mindkét válasz jó.)

UKOR / CUKOR

Figyeld meg a két virágot! Egyformának látod őket vagy nem? Most figyeld meg a két autót! Ezek is egyformák? Miért nem? Most megint azt kell figyelned, hogy egyforma vagy nem, de nem képekkel, hanem szavakkal játszunk. Neked kell eldöntened, hogy egyforma szavakat hallottál vagy nem! (Minden szó pár ejtése után: Egyformák vagy nem?)

- 37) ÉBER-ÉGER
- 38) GÖRDÜL-GÖRBÜL
- 39) MÓKA-MÓKA
- 40) HÁL-ÁL
- 41) FOJT-FOLT
- 42) ZSÍR-SÍR
- 43) ENNE-ENNE

- 44) ZSENDÜL-ZENDÜL
- 45) GÉZ-GÁZ
- 46) HŰS-HŰS
- 47) BŰZ-BŰZ
- 48) NYOMDA-NYOMBA
- 49) ZSIGA-CSIGA

Most olyan „szavakat” fogsz hallani, amelyeket én találtam ki. Figyeld meg őket! Egyformák vagy nem? (Minden „szó pár” ejtése után: Egyformák vagy nem?)

- 50) RŰG-RŰG
- 51) MUF-NUF
- 52) KOM-GOM
- 53) TIM-TIM
- 54) ONYOS-ONYÖS
- 55) ZÉKEL-ZÉKEL

- 56) HES-HESZ
- 57) ZESZ-ZESZ
- 58) INKO-IKO
- 59) FÉL-FIL
- 60) MUSZU-MUSSZU

TAPASZTALATI KÖVETKEZTETÉS

SZERVEZÉS

A mérés egyéni vizsgálattal, elkülönített helyen történik. A gyerekekkel szemben ülünk, hogy ne tudja elolvasni a helyes válaszokat.

A következtetések mindegyikét külön-külön jól tagolva és hangsúlyozva felolvassuk, majd **néhány másodpercet várunk**, hogy a gyerek befejezze a félbehagyott mondatot. A helyes kiegészítést zárójelben, dőlt betűkkel megadtuk.

ÉRTÉKELES

Ha a gyermek a helyes (a zárójelben megadott) kiegészítést mondja, akkor a „Fejlődési mutató” megfelelő rovatába pipát, ha hibás a válasz vagy nincs válasz, akkor kérdőjelet írunk. Ha a gyerek hibázik, a válasz után ennek ellenére is buzdítsuk, de a helyes választ ne mondjuk meg. Térjünk rá a következő mondat felolvasására. A tesztváltozat mind a 16 mondatát fel kell olvasni, függetlenül attól, hogy helyes a válasz vagy nem.

INSTRUKCIÓ

„Most kiegészítő játékot fogunk játszani. Én elkezdek valamit mondani, de nem fejezem be. Amikor megállok, te rögtön fejezd be, amit én elkezdtem. Azonnal mondd, amit én kihagytam!”

PRÓBAFELADAT

„Minden gyerek szeret játszani. Panni gyerek, tehát... *(szeret játszani).*”

„Ha szép az idő, akkor kirándulunk. Most nem kirándulunk, tehát... *(nem szép az idő).*”

Ha a gyermek nem tudja megmondani a hiányzó szavakat, mi megmondjuk, és újra felolvassuk a próbafeladatokat, várva a kiegészítést. Néhány esetben előfordulhat, hogy a gyerek a mondatok többszöri ismétlése után sem tudja, mit kell tennie. Ilyenkor is kezdjük meg a vizsgálatot.

I. RÉSZ

1. Vagy nem eszem sok édességet, vagy meghízom. Most sok édességet ettem, tehát... *(megbízta).*
2. Ha egy gyerek még nem jár iskolába, akkor sokat játszhat. Sanyi még nem jár iskolába, tehát... *(sokat játszhat).*
3. Vagy kitakarítom a szobámat, vagy nem mehetek moziba. Most mehettem moziba, tehát... *(kitakarítottam a szobámat).*
4. Minden kutya szereti a csontot. A Bodri kutya, tehát... *(szereti a csontot).*
5. Ha nem vagyok ügyes, akkor az anyukám nem dicsér meg. Most az anyukám megdicsért, tehát... *(ügyes voltam).*
6. Ha még éretlen az alma, akkor nem szedjük le. Most még éretlen az alma, tehát... *(nem szedjük le).*
7. Ha a víz nem forró, akkor nem égeti meg a kezemet. Most a víz nem forró, tehát... *(nem égeti meg a kezemet).*
8. Ha egy gyerek nem fogad szót, akkor meghüntetik. Jancsi nem büntették meg, tehát... *(szót fogadott).*
9. Vagy nem esik az eső, vagy nem szárazak az utak. Most nem szárazak az utak, tehát... *(esik az eső).*
10. Vagy tanulunk, vagy sétálni megyünk. Most tanulunk, tehát... *(nem megyünk sétálni).*
11. Ha vasárnap van, akkor nem kelek fel korán; és ha nem kelek fel korán, akkor jól kipihenem magam. Tehát ha vasárnap van, akkor... *(jól kipihenem magam).*
12. Ha a gólyának eltörik a szárnya, akkor nem tud elrepülni. Most el tudott repülni, tehát... *(nem tört el a szárnya).*

TAPASZTALATI KÖVETKEZTETÉS

13. Ha nem reggelizem, akkor éhes leszek; és ha éhes leszek, akkor rosszul érzem magam. Tehát ha nem reggelizem, akkor... *(rosszul érzem magam)*.
14. Ha nem megyek ki a kertbe, akkor nem szedhetek virágot; és ha nem szedhetek virágot, akkor nem köthetek csokrot. Tehát ha nem megyek ki a kertbe, akkor... *(nem köthetek csokrot)*.
15. Ha jön a tél, akkor a mókusok ennivalót gyűjtenek; és ha ennivalót gyűjtenek, akkor nem fognak éhezni. Tehát ha jön a tél, akkor... *(a mókusok nem fognak éhezni)*.
16. A halak vízben élnek. A Cirmi cica nem vízben él, tehát... *(nem bal)*.

II. RÉSZ

17. Vagy felhős az ég, vagy süt a nap. Most nem süt a nap, tehát... *(felbősz az ég)*.
  18. Ha egy állatnak nincs lába, akkor nem tud futni. A csigának nincs lába, tehát... *(nem tud futni)*.
  19. Ha nem kapom meg a babát, akkor nem lesz mivel játszani; és ha nem lesz mivel játszani, akkor sírok. Tehát ha nem kapom meg a babát, akkor... *(sírok)*.
  20. Vagy nem nézek tévét, vagy nem leszek kész a leckémmel. Most tévét néztem, tehát... *(nem lettem kész a leckémmel)*.
-
21. Ha egy állatot nem szeretünk, akkor nem simogatjuk. A macskát simogatjuk, tehát... *(szeretjük)*.
  22. Vagy sietünk, vagy nem érünk oda időben. Most siettünk, tehát... *(időben odaértünk)*.
  23. Ha játékot kapok, akkor örülök. Most játékot kaptam, tehát... *(örülök)*.
  24. A gyerekek még nem felnőttek. Pistike gyerek, tehát... *(még nem felnőtt)*.
-
25. Ha a szakács nem készít ebédet, akkor a gyerekek éhesek maradnak. Most nem maradtak éhesek a gyerekek, tehát... *(a szakács készített ebédet)*.
  26. Ha nincs meleg a szobában, akkor fűtünk. Most nincs meleg a szobában, tehát... *(fűtünk)*.
  27. Vagy nem veszek ajándékokat, vagy elfogy a pénzem. Most elfogyott a pénzem, tehát... *(vettem ajándékokat)*.
  28. Ha leejtem a poharat, akkor eltörik. Most nem tört el a pohár, tehát... *(nem ejtettem le)*.
-
29. Ha elesek, akkor piszkos leszek; és ha piszkos leszek, akkor kikapok. Tehát ha elesek, akkor... *(kikapok)*.
  30. Ha összehajtom a ruhámat, akkor nem lesz gyűrött; és ha nem lesz gyűrött, akkor nem kell kivasalni. Tehát ha összehajtom a ruhámat, akkor... *(nem kell kivasalni)*.
  31. Ha télen nem lehet szánkózni, akkor szomorú vagyok; és ha szomorú vagyok, akkor nem nevetek. Tehát ha télen nem lehet szánkózni, akkor... *(nem nevetek)*.
  32. Az óvodásoknak nem kell leckét írniuk. Katinak leckét kell írnia, tehát... *(nem óvodás)*.

RELÁCIÓSZÓKINCS – 1. TESZTVÁLTOZAT

A mérés egyéni vizsgálattal, elkülönített helyen történik. Minden gyereket újabb tesztváltozattal vizsgálunk.

Mutassuk! Ezen a képen egy ház és négy madár látható.

Mutasd meg, melyik madár van

- A) fenn B) mögött
C) előtt D) mellett

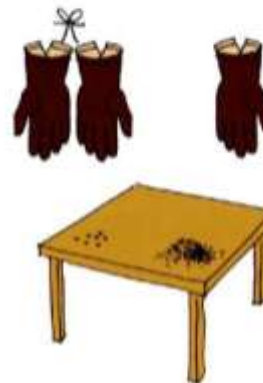
Mutassuk! Ezen a képen négy galamb látható.

Mutasd meg, melyik galamb van

- E) bent F) lent
G) fent H) előtt

Mutassuk! Ezen a képen kesztyűk vannak, és az asztalon két kupacban mákszemek.

Mutasd meg, hol van

- I) a páros J) a számtalan
K) a pár nélküli L) a számos

Mutassuk! Ezen a képen valaki kenyeret vág.

Itt meg valaki elvágta az ujját.

Ez az ember egy faágat távolít el.

Itt meg egy favágó dolgozik.

Mutasd meg, ki az, aki

- M) félbevág N) levág
O) kivág P) megvág

Mutassuk! Ezen a képen négy évszak látható.

Mutasd meg, hogy hol van

- R) nyár S) tavasz T) tél U) ősz

Mutassuk! Ezen a képen négy fiú fut.

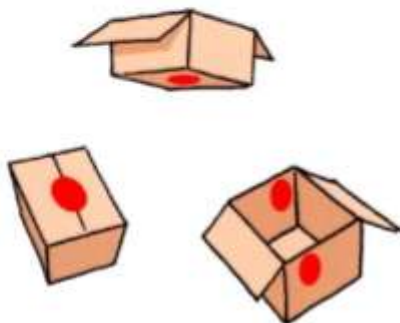
Mutasd meg, hogy a fiúk közül ki

- V) az első X) az utolsó Y) az utolsó előtti Z) a közbülső

RELÁCIÓSZÓKINC - 2. TESZTVÁLTOZAT

A mérés egyéni vizsgálat, elkülönített helyen történik. Minden gyereket újabb tesztváltozattal vizsgálunk.

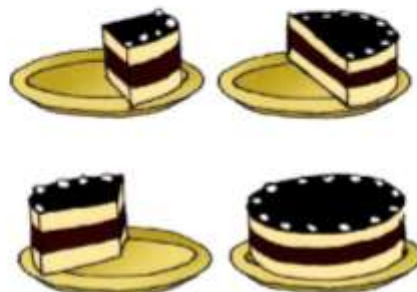
Mutassuk! Ezen a képen három doboz van. Két dobozon egy-egy piros pötty látható, a harmadikon kettő.

Mutasd meg, melyik piros pötty van a doboz

- A) oldalán kívül B) belsején C) alján D) külsején
E) oldalán belül F) tetején G) alul H) közepén

Mutassuk! Itt a tányérokra torták láthatók.

Mutasd meg, hol van

- I) az egész torta J) a torta fele
K) a torta negyede L) a torta harmada

Mutassuk! Itt mind a négy gyerek máshová néz.

Mutasd meg azt a gyereket, aki

- M) kinéz N) benéz
O) visszanéz P) lenéz

Mutassuk! Itt felkel a Nap. Ez a kislány iskolába megy. Itt iskolában van, itt pedig ebédel.

Mutasd meg, melyik történik

- R) hajnalban S) délben T) reggel U) délelőtt

Mutassuk! Ezen a képen körök láthatók.

Mutasd meg, hogy melyik kör

- V) a legkisebb X) a legnagyobb
Y) a két egyenlő nagyságú Z) a két különböző nagyságú

RELÁCIÓSZÓKINCS – 3. TESZTVÁLTOZAT

A mérés egyéni vizsgálattal, elkülönített helyen történik. Minden gyereket újabb tesztváltozattal vizsgálunk.

Mutassuk! Ezek a gyerekek a könyveket különböző helyekre teszik.

Mutasd meg, ki teszi

- A) a tetejére   B) alá
C) közé   D) mellé

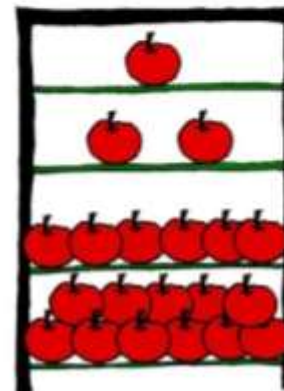
Mutassuk! Ezek a gyerekek is különböző helyre teszik a könyveket.

Mutasd meg, melyik könyv kerül

- E) mögé   F) bele
G) elé   H) kívülre

Mutassuk! Ezeken a polcokon almák vannak.

Mutasd meg, melyik polcon van az almából

- I) a legkevesebb   J) a legtöbb
K) kevés   L) sok

Mutassuk! Ez a fiú járdára lép.

Ez meg labdára.

Ő meg töcsába lép.

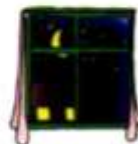
Ez a fiú pedig a pad mögé lép.

Mutasd meg, hogy ki az, aki

- M) fellép   N) beletép
O) rálép   P) átlép

Mutassuk! Ez a fiú a tanítás után homokvárat épít. Ezen a képen a Napnak már csak egy kis része látszik. Ez a fiú lefekvéshez készül. Itt meg az ablakból a Hold és a csillagok látszanak.

Mutasd meg, hogy melyik esemény történik

- R) délután   S) napnyugtakor   T) éjjel   U) este

Mutassuk! Ezen a képen különböző hosszúságú csíkok láthatók.

Mutasd meg, hogy melyik csík

- V) a legrövidebb   X) a leghosszabb
Y) a két azonos hosszúságú   Z) a két eltérő hosszúságú

RELÁCIÓSZÓKINCSEK - 4. TESZTVÁLTOZAT

A mérés egyéni vizsgálattal, elkülönített helyen történik. Minden gyereket újabb tesztváltozattal vizsgálunk.

Mutassuk! Ezek a kislányok jönnek, mennek.

Mutasd meg, hogy melyik kislány megy

- A) lefelé   B) befelé
C) felfelé   D) kifelé

Mutassuk! Ezek az emberek hozzánk viszonyítva különböző irányba mennek.

Mutasd meg, ki halad

- E) balra   F) jobbra
G) szembe   H) háttal

Mutassuk! Ezen a képen almák láthatók.

Mutasd meg, hogy melyik

- I) a negyed alma   J) a fél alma
K) a harmad alma   L) az egész alma

Mutassuk! Ez a madár elrepül.

Ez a madár megérkezett.

Ez az ember szállodába megy.

Ez a fiú gyermekláncfüvet (pity-pangót) fúj.

Mutasd meg azt a rajzot, amelyikre ráílik, hogy

- M) elszáll   N) leszáll
O) megsozál   P) szereteszáll

Mutassuk! Ezen a képen különböző életkorú emberek láthatók.

Mutasd meg, hogy ki

- R) a legfiatalabb   S) a legöregebb   T) a fiatal   U) az idős

Mutassuk! Ezen a képen egy apuka és három gyereke látható.

Mutasd meg, hogy ki

- V) a legalacsonyabb   X) a legmagasabb
Y) a két ugyanolyan magas   Z) a két nem azonos magasságú

ELEMI SZÁMOLÁSI KÉSZSÉG

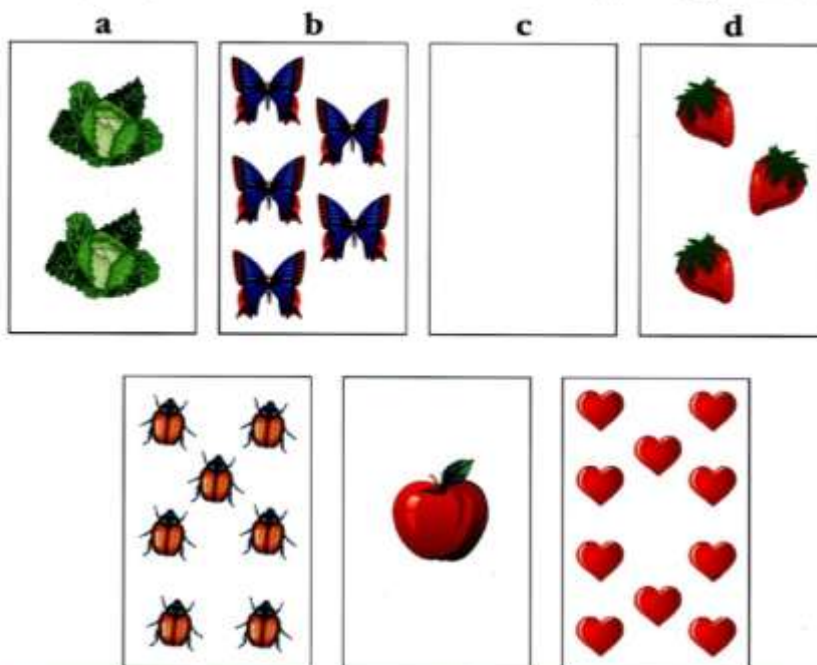
(folytatás)

SZÁMKÉPFELISMERÉS

„Mutatok egy képet. Ezen keretek vannak *(mutatjuk)*, és a keretekben különböző rajzok láthatók: gyümölcsök, bogarak, lepkék stb. *(Engedjük, hogy egy kicsit nézegetse.)* Ezekből kell kiválasztanod, amit kérek!”
Egy műveletre legfeljebb 15 másodpercet adunk. A rajzok számlálását megengedjük, de csak 15 másodpercen belül.
Ha egymás után három feladatot is eltévesztett, akkor a többit már ne kérdezzük, a megfelelő rovatokba kérdőjeleket írjunk!

Ügyeljünk arra, hogy ne nevezzük meg a rajzot!

- A) „Mutasd meg azt a keretet, amelyikben 1 rajz van!”
- B) „Mutasd meg azt a keretet, amelyikben 2 rajz van!”
- C) „Mutasd meg azt a keretet, amelyikben 3 rajz van!”
- D) „Mutasd meg azt a keretet, amelyikben 5 rajz van!”
- E) „Mutasd meg azt a keretet, amelyikben 7 rajz van!”
- F) „Mutasd meg azt a keretet, amelyikben 10 rajz van!”
- G) „Hány darab van ebben a két keretben összesen?” (c és d, *ujjainkkal mutatjuk!*)
- H) „Hány darab van ebben a két keretben összesen?” (a és b, *ujjainkkal mutatjuk!*)
- I) „Hány darab van ebben a három keretben összesen?” (a, c és d, *ujjainkkal mutatjuk!*)

SZÁMOLVASÁS

„Ha ismered a számokat, olvasd el, amiket mutatok!”

Ha az első két számot nem tudja elolvasni, a többi is ?. Két-két szám elolvasása ér egy pipát. (Ha a számpárból csak az egyiket olvassa el, az ?.) Összesen négyszer egy pipát lehet szerezni.

1	3	10	14	22	58	118	763
A)		B)		C)		D)	

ELEMI SZÁMOLÁSI KÉSZSÉG

SZERVEZÉS

A mérés egyéni vizsgálat, elkülönített helyen történik. A gyerekekkel szemben ülünk, hogy ne tudja elolvasni a helyes válaszokat.

A Számlálás kivételével a válaszokat pipával vagy kérdőjellel értékeljük, ezek irandók a „Fejlődési mutató” megfelelő rovataiba.

SZÁMLÁLÁS (0-21)

„Szeretném meghallgatni, hogy meddig tudsz elszámolni. Kezdd el az eggyel és addig mondd, ameddig csak tudod!” Aki folyamatosan, hibátlanul számol, a 21 kimondása után leállítjuk. Ha a gyermek akadozik, de még nem téveszt, öt másodpercet adunk a két szám között. A feladatra annyi pontot adunk, ameddig a gyermek hibátlanul el tudott számolni, maximum 21-et. A további feladatok elemei akkor érnek pipát, ha a gyermek minden zárójelben lévő számot hibátlanul mond. Ha nem tudja folytatni vagy hibát ejt, akkor kérdőjelet írunk a „Fejlődési mutató” megfelelő rovataiba.

SZÁMKÖRÖK ÁTLÉPÉSE

„Most úgy számolunk, hogy én elkezdem, és te folytatod.”

- A) „26, 27, 28, folytatd!” (29, 30, 31)
- B) „36, 37, 38, folytatd!” (39, 40, 41)
- C) „46, 47, 48, folytatd!” (49, 50, 51)
- D) „96, 97, 98, folytatd!” (99, 100, 101)
- E) „496, 497, 498, folytatd!” (499, 500, 501)

SZÁMLÁLÁS VISSZAFELE

„Most úgy számolunk, hogy én elkezdem, és te visszafelé számolsz.”

- A) „5, 4, 3, folytatd!” (2, 1, 0)
- B) „6, 5, 4, folytatd!” (3, 2, 1)
- C) „9, 8, 7, folytatd!” (6, 5, 4, 3)
- D) „14, 13, 12, folytatd!” (11, 10, 9, 8)
- E) „24, 23, 22, folytatd!” (21, 20, 19, 18)
- F) „54, 53, 52, folytatd!” (51, 50, 49, 48)
- G) „104, 103, 102, folytatd!” (101, 100, 99, 98)
- H) „504, 503, 502, folytatd!” (501, 500, 499, 498)

MŰVELETEK PÁLCIKÁKKAL

A feladatokhoz 20 darab azonos színű és hosszúságú pálcika szükséges. A 20 pálcikát kirakjuk egy csomóba. „Most pálcikákkal fogunk játszani. Ezeket kell úgy rakosgatni, ahogyan mondom.” Tévesztés után alakítsuk úgy a pálcikát, hogy a feladat folytatható legyen. Azokat a pálcikákat, amelyek a következő feladathoz nem kellenek, tegyük (tessük) vissza a csomóba! Ha egymás után három feladatot is eltévesztett, akkor a többit már ne kérdezzük, a megfelelő rovatokba kérdőjeleket írjunk!

- A) „Vegyél ki 1-et!”
- B) „Vegyél el 3-at!”
- C) „Most 5-öt vegyél el!”
- D) „Itt van 5 pálcika. Egészítsd ki 6-ra!”
- E) „Most 6 van. Egészítsd ki 10-re!”
- F) „Most kirakok neked 10 pálcikát. Vegyél hozzá annyit, hogy 12 legyen!”
- G) „A 12-t alakítsd 15-té!”
- H) „Most 15 van. Csinálj belőle 20-at!”
- I) „Most ezt a 20-at rakd szét 4 egyforma csomóba!”
- J) „A 20-ból annyit vegyél el, hogy 16 maradjon!”
- K) Egymás mellé rakunk négyszer négy pálcikacsomót. „Rakosgasd úgy a pálcikákat, hogy a 4 csomó mindegyikében maradjon pálcika, de az egymást követőkben **mindenütt két pálcikával több legyen, mint az előző csomóban!**” ($1+3+5+7=16$)
(A feladatot másodszor is elmondhatjuk, de semmiféle magyarázatot nem adhatunk.)

2. melléklet: A szocialitás fejlődése (P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolája)

[illegible]

3. melléklet: A szocialitás fejlődése (Beregrákosi Gimnázium)

[illegible]

3.	4	2	2	1	2	3	2	3	3	4	5	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	79 %	
4.	4	4	5	5	5	4	4	3	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	92 %	
5.	4	4	2	3	4	5	4	5	5	4	3	3	4	5	4	5	5	5	5	4	5	5		85 %	
6.	3	1	5	4	3	4	3	2	1	2	4	4	3	4	5	5	5	5	5	5	5	5		77 %	
7.	4	5	3	3	2	5	3	5	5	5	3	4	4	3	5	5	5	2	4	5	3	5	5	4	80 %
8.	4	3	4	5	3	3	4	2	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		90 %
9.	4	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		98 %
10.	3	1	5	4	3	4	3	2	1	2	4	4	3	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5		77 %
11.	4	4	2	3	4	5	4	5	5	4	3	3	4	5	4	5	5	5	5	5	4	5	5		85 %

4. melléklet: Az írásmozgás-koordináció fejlődése (P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolája)

[illegible]

5. melléklet: Az írásmozgás-koordináció fejlődése (Beregrákosi Gimnázium)

[illegible]

3.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	91 %
4.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	?	?	83 %
5.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	?	✓	?	?	79 %
6.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	95 %
7.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	✓	?	?	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	?	?	66 %
8.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	?	83 %
9.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	95 %
10.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	?	✓	✓	?	?	?	?	✓	✓	?	66 %
11.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	?	79 %

6. melléklet: A tapasztalati összefüggés-megértés fejlődése (P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolája)

[illegible]

7. melléklet: A tapasztalati összefüggés-megértés fejlődése (Beregrákosi Gimnázium)

Sorszám	1. Megbotlás vagy Radír				2. Forint vagy Kör				3. Eső vagy Felhő				4. Sérülés vagy Állat				Összpontszám
	N/C	!/?	O/E	M/N	N/C	!/?	O/E	M/N	N/C	!/?	O/E	M/N	N/C	!/?	O/E	M/N	
1. osztály																	
1.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	93 %
2.	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	81 %
3.	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	93 %
4.	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	87 %
5.	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	93 %
6.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	93 %
7.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	93 %
8.	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	81 %
9.	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	✓	81 %
10.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	93 %
11.	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	87 %
2. osztály																	
1.	?	✓	✓	?	?	?	?	?	?	✓	✓	?	✓	?	?	✓	37 %
2.	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	87 %
3.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	81 %
4.	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	87 %
5.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	87 %
6.	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	93 %
7.	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	87 %
8.	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	87 %
3. osztály																	
1.	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	87 %
2.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	93 %
3.	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	87 %

4.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	93 %
5.	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	93 %
6.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	?	✓	✓	✓	✓	87 %
7.	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	87 %
8.	✓	?	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	87 %
9.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	93 %
10.	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	87 %
11.	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	87 %

8. melléklet: A beszédhanghallás fejlődése (P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolája)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

9. melléklet: A beszédhanghallás fejlődése (Beregrákosi Gimnázium)

[illegible]

4.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	100 %
5.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	100 %
6.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	100 %
7.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	100 %
8.	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	93 %
9.	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓		✓	✓		?	✓	✓	✓	✓	✓	86 %
10.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	100 %
11.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	100 %

10. melléklet: A tapasztalati következtetés fejlődése (P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolája)

Sorszám	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	Összpontszám
1. osztály																	
1.	?	✓	✓	?	✓	?	?	?	?	✓	?	✓	?	?	✓	✓	43 %
2.	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	?	✓	?	?	?	?	?	✓	✓	56 %
3.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	?	✓	81 %
4.	✓	?	✓	?	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	68 %
5.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	?	✓	87 %
6.	✓	✓	?	✓	?	✓	✓	?	✓	?	✓	?	?	✓	?	✓	56 %
7.	?	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	✓	?	?	✓	?	?	✓	✓	56 %
2. osztály																	
1.	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	81 %
2.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	?	?	?	✓	✓	✓	75 %
3.	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	?	✓	75 %
4.	✓	✓	?	?	✓	?	?	✓	✓	?	?	✓	✓	?	✓	✓	56 %
3. osztály																	
1.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	87 %
2.	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	81 %
3.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	✓	75 %
4.	✓	?	✓	?	✓	?	?	✓	?	✓	✓	✓	?	?	✓	?	50 %
5.	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	81 %
6.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	?	✓	✓	?	✓	75 %
7.	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	81 %
8.	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	?	✓	?	✓	✓	✓	68 %
9.	✓	?	✓	✓	?	✓	?	?	?	?	?	✓	?	✓	?	✓	43 %
10.	✓	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	81 %

11. melléklet: A tapasztalati következtetés fejlődése (Beregrákosi Gimnázium)

Sorszám	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	Összpontszám
1. osztály																	
1.	✓	?	✓	?	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	68 %
2.	✓	?	✓	?	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	75 %
3.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	?	?	75 %
4.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	87 %
5.	✓	?	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	81 %
6.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	93 %
7.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	93 %
8.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	93 %
9.	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	75 %
10.	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	81 %
11.	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	81 %
2. osztály																	
1.	✓	?	✓	?	✓	?	?	?	?	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	50 %
2.	?	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	81 %
3.	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	75 %
4.	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	81 %
5.	✓	✓	?	✓	?	✓	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	75 %
6.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	81 %
7.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	87 %
8.	✓	✓	?	✓	?	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	81 %
3. osztály																	
1.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	87 %
2.	✓	✓	?	?	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	81 %
3.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	93 %

4.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	93 %
5.	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	75 %
6.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	93 %
7.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	87 %
8.	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	81 %
9.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	100 %
10.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	100 %
11.	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	?	81 %

12. melléklet: A reláció szókincs fejlődése (P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolája)

Sorszám	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	R	S	T	U	V	X	Y	Z	Összpointszám
1. osztály																									
1.	✓	✓	?	?	✓	?	?	?	?	✓	?	✓	✓	?	?	✓	?	?	?	✓	✓	?	✓	✓	45 %
2.	✓	✓	✓	✓	?	✓	?	✓	?	?	?	✓	?	✓	✓	?	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	62 %
3.	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	?	?	✓	?	✓	✓	?	?	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	?	✓	62 %
4.	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	✓	?	?	✓	?	✓	?	✓	✓	✓	?	✓	?	?	?	✓	✓	58 %
5.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	?	?	✓	✓	?	?	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	?	✓	70 %
6.	✓	✓	✓	✓	?	?	✓	✓	?	?	✓	?	✓	?	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	70 %
7.	✓	?	✓	✓	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	?	✓	?	?	?	✓	✓	?	✓	?	?	?	✓	54 %
2. osztály																									
1.	✓	✓	✓	?	?	✓	?	?	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	?	✓	66 %
2.	✓	?	✓	✓	?	✓	?	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	75 %
3.	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	?	✓	?	✓	✓	✓	?	75 %
4.	✓	?	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	?	?	✓	70 %
3. osztály																									
1.	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	?	✓	?	✓	✓	✓	✓	?	✓	75 %
2.	✓	✓	✓	✓	?	✓	?	✓	?	✓	✓	?	✓	?	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	66 %
3.	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	?	✓	✓	?	✓	?	✓	✓	?	✓	?	?	?	?	✓	✓	✓	62 %
4.	✓	?	✓	✓	✓	?	?	✓	✓	?	✓	?	✓	?	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	?	?	✓	58 %
5.	✓	?	✓	✓	✓	✓	?	✓	?	?	?	✓	✓	?	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	70 %
6.	✓	?	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	79 %
7.	✓	✓	✓	✓	?	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	75 %
8.	?	✓	✓	?	✓	✓	✓	?	?	✓	?	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	?	✓	✓	✓	66 %
9.	✓	?	✓	✓	?	✓	?	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	?	✓	?	?	✓	?	?	?	✓	58 %
10.	✓	✓	✓	✓	?	✓	?	✓	✓	?	?	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	70 %

13. melléklet: A reláció szókincs fejlődése (Beregrákosi Gimnázium)

Sorszám	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	R	S	T	U	V	X	Y	Z	Összpointszám
1. osztály																									
1.	✓	?	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	83 %
2.	✓	?	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	87 %
3.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	91 %
4.	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	87 %
5.	✓	?	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	87 %
6.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	87 %
7.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	91 %
8.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	91 %
9.	✓	✓	?	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	87 %
10.	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	?	✓	✓	✓	83 %
11.	✓	?	?	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	83 %
2. osztály																									
1.	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	?	✓	?	?	?	?	✓	✓	?	✓	?	?	?	?	✓	?	?	45 %
2.	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	91 %
3.	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	87 %
4.	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	87 %
5.	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	87 %
6.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	95 %
7.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	91 %
8.	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	91 %
3. osztály																									
1.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	87 %
2.	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	87 %
3.	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	91 %
4.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	95 %
5.	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	87 %

[illegible]

14. melléklet: Az elemi számolás készség fejlődése (P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolája)

Sorszám	Számlálás	Számkörök átlépése					Számolás visszafelé							
	0-21	A 30	B 40	C 50	D 100	E 500	A 0←2	B 1←3	C 3←6	D 8←11	E 18←21	F 48←51	G 98←101	H 498←501
1. osztály														
1.	10	?	?	?	?	?	✓	✓	✓	?	?	?	?	?
2.	15	?	?	?	?	?	✓	✓	✓	✓	?	?	?	?
3.	5	?	?	?	?	?	✓	✓	?	?	?	?	?	?
4.	15	?	?	?	?	?	✓	✓	✓	?	?	?	?	?
5.	11	?	?	?	?	?	✓	✓	✓	✓	?	?	?	?
6.	13	?	?	?	?	?	✓	✓	✓	?	?	?	?	?
7.	15	?	?	?	?	?	✓	✓	✓	✓	?	?	?	?
2. osztály														
1.	21	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.	21	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3.	21	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4.	21	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	?	?	?	?
3. osztály														
1.	21	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.	21	✓	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?
3.	21	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4.	18	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?
5.	21	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?
6.	21	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?
7.	21	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
8.	21	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
9.	16	✓	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	?
10.	21	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

[illegible]

15. melléklet: Az elemi számolás készség fejlődése (Beregrákosi Gimnázium)

[illegible]

[illegible]

Sorszám	Műveletek pálcikákkal											Számképfelismerés									Számolvasás				Összpont- szám	
	A 1	B 2	C 5	D 6	E 10	F 12	G 15	H 20	I 4	J 16	K =16	A 1	B 2	C 3	D 5	E 7	F 10	G c+d	H a+b	I acd	A 1...	B 10...	C 22...	D 118...		
1. osztály																										
1.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	?	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	91 %
2.	✓	✓	✓	✓	?	?	?	?	?	?	?	✓	✓	✓	✓	?	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	58 %
3.	✓	✓	✓	✓	?	?	?	?	?	?	?	✓	✓	✓	✓	?	?	✓	?	?	✓	✓	?	?	?	72 %
4.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	81 %
5.	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	?	?	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	81 %
6.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	94 %
7.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	89 %
8.	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	?	?	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	?	✓	✓	✓	?	?	67 %
9.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	?	?	79 %
10.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	89 %
11.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	?	✓	✓	✓	?	✓	?	?	?	?	✓	✓	?	?	?	55 %
2. osztály																										
1.	✓	✓	?	?	?	?	?	?	?	?	?	✓	✓	?	?	✓	?	✓	?	?	?	?	?	?	?	13 %
2.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	?	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	86 %
3.	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	?	?	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	86 %
4.	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	?	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	68 %
5.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	?	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	84 %
6.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	?	✓	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	?	✓	✓	86 %
7.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	93 %
8.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	94 %
3. osztály																										
1.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	91 %
2.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	98 %
3.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	93 %
4.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	?	?	✓	?	?	89 %
5.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	✓	93 %
6.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	86 %

[illegible]

KÉPEK ÉS ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. kép: A P. Frangepán Katalin Gimnázium Szeredneyi Elemi Iskolájának épülete (saját kép)	26
2. kép: A Beregrákosi Gimnázium épülete (saját kép)	27
1. ábra: Az írásmozgás-koordináció teszt eredményei az 1. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szeredneyi Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés).....	30
2. ábra: Az írásmozgás-koordináció teszt eredményei a 2. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szeredneyi Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)	31
3. ábra: Az írásmozgás-koordináció teszt eredményei a 3. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szeredneyi Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés).....	31
4. ábra: A tapasztalati összefüggés-megértés teszt eredményei az 1. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szeredneyi Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)	32
5. ábra: A tapasztalati összefüggés-megértés teszt eredményei a 2. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szeredneyi Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)	32
6. ábra: A tapasztalati összefüggés-megértés teszt eredményei a 3. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szeredneyi Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)	33
7. ábra: A beszédhanghallás teszt eredményei az 1. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szeredneyi Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés).....	33
8. ábra: A beszédhanghallás teszt eredményei a 2. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szeredneyi Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)	34
9. ábra: A beszédhanghallás teszt eredményei a 3. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szeredneyi Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés).....	34

10. ábra: A tapasztalati következtetés teszt eredményei az 1. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés).....	35
11. ábra: A tapasztalati következtetés teszt eredményei a 2. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)	35
12. ábra: A tapasztalati következtetés teszt eredményei a 3. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)	36
13. ábra: A relációszókincs teszt eredményei az 1. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)	36
14. ábra: A relációszókincs teszt eredményei a 2. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)	37
15. ábra: A relációszókincs teszt eredményei a 3. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)	37
16. ábra: Az elemi számolás teszt eredményei az 1. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)	38
17. ábra: Az elemi számolás teszt eredményei a 2. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)	38
18. ábra: Az elemi számolás teszt eredményei a 3. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)	39
19. ábra: A szocialitás teszt eredményei az 1. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)	39
20. ábra: A szocialitás teszt eredményei a 2. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednyei Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)	40

21. ábra: A szocialitás teszt eredményei a 3. osztályban a P. <i>Frangepán</i> Katalin Gimnázium Szerednői Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)	40
22. ábra: A 7 teszt eredményei az 1. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednői Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)	41
23. ábra: A 7 teszt eredményei a 2. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednői Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)	41
24. ábra: A 7 teszt eredményei a 3. osztályban a P. Frangepán Katalin Gimnázium Szerednői Elemi Iskolájában (a) és a Beregrákosi Gimnáziumban (b) (saját szerkesztés)	42

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Я, ДОКТОР КЛАРА СТЕПАНІВНА, підтверджую, що користувалась Chat GPT (<https://chat.openai.com/>) для редагування, стилізації тексту та перевірки помилок у власній роботі. Я завантажила свою роботу в повному обсязі і ввела наступні дані 23. 05. 2025:

1. Покращення академічного стилю та правильності мови, включаючи граматичні структури, пунктуацію та лексику.

2. Переклад іншомовних текстів та стилістичне редагування українських розділів роботи.

Отримані таким чином дані були використані для доопрацювання та перероблення тексту з метою отримання кінцевого варіанту роботи.

ДОКТОР КЛАРА СТЕПАНІВНА

Звіт подібності

метадані

Назва організації

Hungarian College of Higher Education Ferenc Rakoczi II Transcarpathian

Заголовок

Doktor Klára

Науковий керівник / Експерт

Автор Ілдіко Гребі

підрозділ

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

КП 1

КЦ

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

11128

Кількість слів

79955

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв	Б	0
Інтервали	A→	0
Мікропробіли	␣	0
Білі знаки	Б	0
Парафрази (SmartMarks)	a	123

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=218	144 1.29 %
2	https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=771	135 1.21 %
3	http://www.irisro.org/pedagogia2022januar/44BacsiJanos-BagiBernadett.pdf	108 0.97 %
4	http://www.irisro.org/pedagogia2022januar/44BacsiJanos-BagiBernadett.pdf	83 0.75 %
5	http://www.irisro.org/pedagogia2022januar/44BacsiJanos-BagiBernadett.pdf	81 0.73 %